FOTOGRAFKA ZUZANA PUSTAIOVÁ

JANA GRZNÁRIKOVÁ

Teoretická diplomová práce
Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2023

Mgr. BcA. Jana Grznáriková
ITF FPF Slezské univerzity v Opavě
© 2023

FOTOGRAFKA
ZUZANA PUSTAIOVÁ

PHOTOGRAPHER
ZUZANA PUSTAIOVÁ

Mgr. BcA. Jana Grznáriková
Teoretická diplomová práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: doc. Mgr. Josef Moucha

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2023

SLEZSKÁ UNIVERZITA

itf Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2022/2023

Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Studentka:	Mgr. Jana Grznáriková
UČO:	42642
Program:	Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	T: Fotografka Zuzana Pustaiová
Téma práce anglicky:	T: Photographer Zuzana Pustaiová
Zadání:	Přiblížit a spracovať tvorbu jednej z najtalentovanejších a oceňovaných Slovenských fotografiek súčastnej fotografie, Zuzanny Pustaiovej. Svoju tvorbu vystavuje nie len na Slovensku ale aj v zahraničí.
Literatura:	Family ties and other attachments, One day every day...
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Josef Moucha
Datum zadání práce:	7. 10. 2022

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT

Vo svojej teoretickej diplomovej práci predstavujem tvorbu slovenskej fotografky Zuzany Pustaiovej od jej fotografických začiatkov až po jej posledný súbor Masky.

KĽÚČOVÉ SLOVÁ

Zuzana Pustaiová, rodinná fotografia, rodinné album, výtvarná fotografia, inscenovaná fotografia, konceptuálna tvorba, koláže, autoportrét, VŠVU

ABSTRACT

In my theoretical diploma thesis, I present the work of Slovak photographer Zuzana Pustaiova from her photographic beginnings to her last set called Masky (translated: Masks).

KEY WORDS

Zuzana Pustaiová, family photography, family album, art photography, staged photography, conceptual work, collages, self-portrait, VSVU

PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne s použitím literatúry a zdrojov uvedených v zozname použitej literatúry.

SÚHLAS

Súhlasím so zverejnením v Univerzitnej knižnici Slezskej univerzity v Opave a na webových stránkach Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opave a knižnici Uměleckoprůmyslového musea v Prahe a na jej internetovej stránke.

POĎAKOVANIE

Rada by som poďakovala Zuzane Pustaiovej za jej čas a ochotu pri našich osobných rozhovoroch a za jej ochotu pri poskytovaní obrazového materiálu. Zároveň by som sa rada poďakovala doc. Mgr. Josefovi Mouchovi za jeho pripomienky a rady pri vedení tejto práce, kurátorovi Branislavovi Štěpánkovi za ochotu a cenné rady, pedagogičke Jane Hojstričovej a fotografovi Borisovi Némethovi za rozhovor, mojej rodine za podporu a trpezlivosť. Ďalej veľké ďakujem za grafické spracovanie diplomovej práce Kristýne Boleslav.

Mgr. BcA Jana Grznáriková
v Bratislave

© Mgr. BcA Jana Grznáriková
Institut tvůrčí fotografie FPF
Slezské univerzity v Opavě

OBSAH

Úvod 15

O Zuzane 17

Štúdium na VŠVU Bratislava 27

Tvorba 29

Aký kraj, taký mrav 31

„ČIĽ – EJ“ 39

Rodinný album 45

„Môj starý otec bol vychýrený krajčír v Pešti“ 51

Podmorský svet v izbe 55

Banálne príbehy 1 – Výlet do hôr 56

Banálne príbehy 2 – Zimné hry 57

Rodinná fotografia 62

Faces of family – Tváre rodiny 65

Untitled Holiday – Dovolenka bez názvu 69

Interlude 73

Štúdium v nemeckom Bielfelde 75

Gardeners – Záhradkári 75

Disturbing Beauty – Znepokojivá krása 75

Shattered Dream – Zničené sny 79

One Day Every Day – Jeden deň každý deň 83

Masky 89

Sebaprezentácia 93

Otázky pre doc. Mgr. art. Janu Hojstričovú, ArtD. 95

Fotograf Boris Németh o Zuzane Pustaiovej 97

Otázky pre kurátora Branislava Štěpánka 98

Záver 101

Životopis 103

Galéria – pohľady do inštalácií vybraných výstav 113

Menný register 117

Použitá literatúra a zdroje informácií 119

ÚVOD

Zuzanine fotografie som prvýkrát videla vystavené vrámci Mesiaca fotografie v novembri 2018. Neskôr sme sa spolu stretli aj osobne vrámci návštevy letného fotografického festivalu v Arles vo Francúzsku. Svojou živelnou a priateľskou povahou ihneď zapadla do našej skupinky. Aj napriek tomu, že ide o mladú autorku, jej tvorba a realizované nápady sa čoraz rýchlejšie dostávajú na svetlo sveta. Jej fotografie sú vystavované a oceňované nielen v Čechách a na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Preto by som rada predstavila v ucelenejšej forme jej tvorbu, ktorá je plná výtvarného cítenia, absurdít, humoru, ale aj hlbokého vnútorného prežívania a boja, proti očakávaniam druhých.

Väčšina Zuzaninej doterajšej tvorby je zameraná na rodinu a vzťahy k nej. Svoje fotografie inscenuje, pričom pri fotení často sama stojí modelom. Svoje fotografie zvykne dopĺňať o rôzne zátišia, prípadne o štylizované predmety, ktoré dotvárajú celkovú myšlienku. Pri svojich projektoch využíva staré rodinné albumy z rôznych období a veľmi kreatívnym spôsobom (za pomoci rozličných dekoratívnych predmetov, alebo počítačovej techniky) vytvára nové obrazy. Jej hlavnou témou je vždy to, čo práve prežíva.

Citované výroky Zuzany Pustaiovej, pri ktorých nie je uvedený zdroj, pochádzajú z našich rozhovorov, ktoré boli hlavným zdrojom informácií pre túto diplomovú prácu.

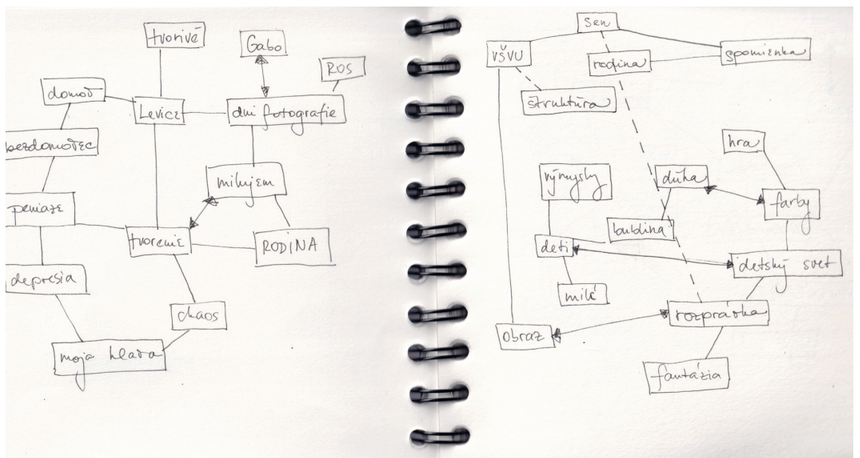

Scan súkromného denníka Zuzany Pustaiovej

Foto: portrét Zuzany Pustaiovej, © Boris Németh, 2023

O ZUZANE

Zuzana Pustaiová sa narodila 23. septembra 1990 v Leviciach ako prvé dieťa Zuzane a Miroslavovi Pustaiovým. Má sestru Martinu, ktorá je o tri roky mladšia.
Už od malička bola Zuzana výtvarne nadaná. Veľmi rada maľovala a preto sa ju rodičia rozhodli zapísať na Základnú umeleckú školu Pála Kardosu v Leviciach do výtvarného odboru pod vedením Aleny Cibulkovej. Maľba ju veľmi bavila a venovala jej takmer celý svoj vtedajší čas. Postupne ale začala pociťovať svoj vzťah k maľbe ako k remeslu. Aj napriek tomu, že sa naučila maľovať realisticky a dokázala zreprodukovať diela slávnych maliarov, stále si nenašla, ako sa vraví, „to svoje“.
V roku 2006 Zuzana nastúpila do prvého ročníka Gymnázia Andreja Vrábla v Leviciach. Štúdium na gymnáziu ju však nijako nenapĺňalo. Jej túžba po vzdelaní v odbore maľby na umeleckej škole bola taká silná, že sa rozhodla toto štúdium na gymnáziu v druhom ročníku ukončiť.
Zhodou okolností sa v roku 2007 v Leviciach otvoril na Umeleckej škole Ladislava Bielika nový odbor – Fotografický dizajn pod vedením Gabriela Kosmályho, na ktorý sa Zuzana rozhodla prestúpiť. S víziou, že sa bude učiť fotografiu, ale vysokoškolské vzdelanie už absolvuje na maľbe.
Všetko sa ale zmenilo:

> *„Ono sa to tak ako keby úplne zlomilo v nejakom treťom ročníku, keď som si uvedomila, že vlastne v tej maľbe ja sa neviem vyjadriť, akoby vizuálne, ale v tej fotke mi to nejak tak samé ide, darí sa mi to tam dostať.“*

Hovorí o svojich začiatkoch Zuzana. Výtvarné nadanie a lásku k maľbe a kresbe však vo svojej fotografickej tvorbe nezaprie. Ale k tomu neskôr.

Maľba, *Old woman*, Zuzana Pustaiová

Prvým fotoaparátom, ktorým fotila Zuzana svoje analógové fotografie bola Minolta od otca, ktorý ho pôvodne po nástupe digitálnej éry chcel predať. Vtedy mu to zakázala. Otec ju teda napokon začal na tomto fotoaparáte učiť čo je ISO, čas a clona, čo sa jej spočiatku zdalo náročné, no teraz v tom už nevidí nič zložité. Neskôr fotografovala digitálnym fotoaparátom Canon a taktiež Pentaconom six na stredný formát, čo ju dodnes drží. Pohľad „cez šachtu od brucha“ je presne to iné, čo má na stredoformáte rada. V podstate si ale fotoaparát vyberá podľa toho, aký má fotografický zámer a podľa celkovej predstavy o projekte.

Keďže fotografické médium vždy úzko súviselo s jeho technickým a technologickým vývojom, začali sa objavovať rôzne možnosti zachytávania obrazu. Tesne po roku 2000 sa objavili fotoaparáty v mobilných telefónoch. Spolu s rozšírením internetu môžeme začať hovoriť o novej ére fotografie. Je zrejmé, že digtálny vek ovplyvnil všetky sféry tohto média. Od jeho masového rozšírenia, vnímania, distribúcie, rýchlosti alebo „user friendly“ ovládania digitálnych fotoaparátov. Dnešné všeobecné rozšírenie fotografie úzko súvisí s jedným z jej základných mediálnych špecifík – ľahkou reprodukovateľnosťou. Boom fotografie, ktorý trvá až dodnes, výrazne poznačil aj vizuálne umenie.[1] Vplyvom digitálnych technológií nastala paradoxná situácia, keď sa mnohí autori nevydali cestou jednoduchej manipulácie digitálneho obrazu, ale práve naopak, začali hlbšie skúmať limity, možnosti a hranice média prostredníctvom klasických fotografických postupov. Akoby digitalizácia priniesla novú potrebu lepšie preskúmať možnosti analógovej fotografie. V digitálnej ére už nie sú formálne znaky, technické či technologické zručnosti natoľko dôležité, o to väčší priestor dostáva obsah a kontext umeleckej výpovede.

Slovenskú fotografiu po roku 2000 poznačil nástup výrazných autorov dokumentárnej fotografie Martina Kollára a Lucie Nimcovej. Autorov azda najúspešnejších aj v medzinárodnom kontexte súčasnej fotografie. V súčasnosti registrujeme na scéne ďalšiu generáciu slovenských dokumentaristov, ktorú reprezentujú Boris Németh alebo Ján Viazanička.[2]

Zuzana ale počas celej svojej doterajšej umeleckej tvorby nemala záujem zachytávať alebo vytvárať svoje fotografické obrazy prostredníctvom dokumentárnej fotografie. Počas štúdia na strednej škole viedol svojich študentov výtvarne a graficky založený Gabriel Kosmály k tomu, že fotka nie je len dokument, ale výtvarné umenie. Tomu zodpovedali aj zadávané cvičenia, čo Zuzane vyhovovalo. Pôvodne si totiž myslela, že fotografia musí byť len záznam reality.

Koncept Gabriela Kosmályho jej postupne uvoľnil ruky a umožnil tvoriť.

„Skúšala som všetko – módu, zátišie, dokument, fotenie v exteriéri i v ateliéri,“ hovorí Zuzana.

V tomto čase sa učila fotiť najmä sama na sebe. Zhotovovaním autoportrétov, si mohla vyskúšať všetko, čo ju napadlo, od rôznych štylizácií až po následné zasahovanie do fotografie pomocou maľby alebo dokreslovania. Ovplyvnená z časti surealizmom, ktorý patrí k najvýznamnejším a najintelektuálnejším umeleckým a literárnym hnutiam 20. storočia a zároveň fotografmi zo Slovenskej novej vlny, Mirom Švolíkom alebo Robom Kočanom.

Pri svojej tvorbe sa nebála využívať a skúšať rozličné fotografické techniky a prostriedky, ktorými by mohla dosiahnuť svoju víziu či cieľ. Akoby všetko čo mala v hlave, potrebovala dostať von vo forme umeleckého výjavu. Využívala najmä inscenovanie. Inscenovanie znamená kombinatoriku, znamená súkromné predstavenie, umelé spojenie bežných vecí. Inscenovanie posúva fotografiu bližšie k výtvarnému či umeleckému vyjadrovaniu.[3] Napríklad v súbore **Pocta J. P. Witkinovi** z roku 2009, v ktorom stvárnila sériu zátiší podľa vzoru známeho amerického fotografa.

Motívom jej fotografií v tej dobe sú často akoby snové spomienky na detstvo prípadne vytváranie nových imaginárnych svetov.

1 Filip Vančo, Užitočná fotografia, str. 8, SNG, Bratislava 2018
2 Filip Vančo, Užitočná fotografia, str. 10–11, SNG, Bratislava 2018
3 Miro Švolík, Cesta do středu, Vladimír Beskid, str. 45, Argo, Praha, 2005

Foto: zo súboru *Pocta J. P. Witkinovi*, 2009

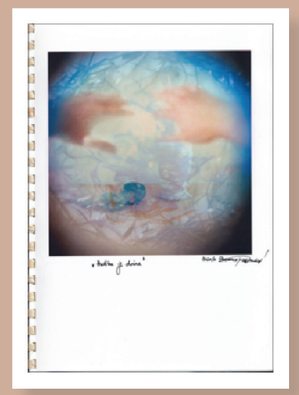

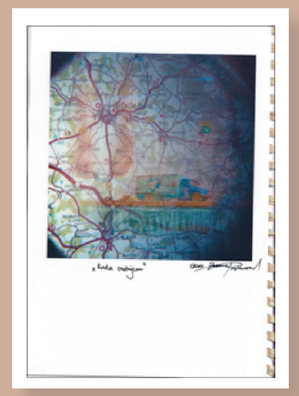

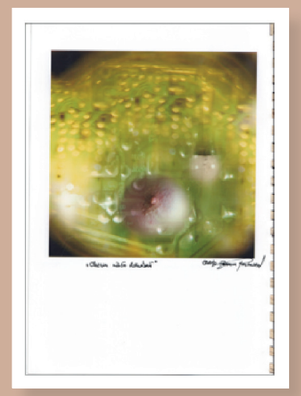

Foto: scan skicára Zuzany Pustaiovej

Niektoré fotografické obrazy svojou náladou a poetikou pripomínajú fotografie známych slovenských fotografov Roba Kočana alebo Petra Župníka. Na vytvorenie imaginatívnych fotografií využívala luminografiu. Luminografia je špeciálna fotografická technika, ktorú zo slovenských ženských fotografiek využívala napríklad aj Ľuba Laufová. Je založená na zázname reality prostredníctvom dlho otvoreného objektívu, teda zaznamenávanie dlhou expozíciou, ktorá sa rozvinula od konca sedemdesiatych rokov. Jej výsledkom sú magické svetelné obrazy, postavené na transformácii svetelného zdroja do dynamických stôp, zaznamenávané na negatíve.[4] Je to v podstate kreslenie svetelným zdrojom v priestore. Úžasnou tonalitou a zvolením farieb na snímkoch aj napriek možno zdanlivo znepokojujúcemu obsahu vytvára celkový pocit skôr príjemný a upokojujúci.

Foto: archív Zuzany Pustaiovej

4 Elena Lichá-Zábranská, Ľuba Laufová, FOART s.r.o., Bratislava, 2013

Okrem inscenovanej fotografie má Zuzana blízko aj ku konceptu. Vznikala u nej potreba vyjadriť svoje myšlienky a nápady prostredníctvom vsadenia rôznych neživých predmetov do príbehov či vzťahov, čo môžeme vidieť napríklad v sérii **Dve klbká**. Prípadne fotografie ktoré dotvárala kresbou alebo písmom. Pomocou pauzáku dosahovala vrstvy, ktorými svoj konceptuálny zámer upresňovala čo môžeme vidieť na fotografii s názvom **Svet dezilúzie**.

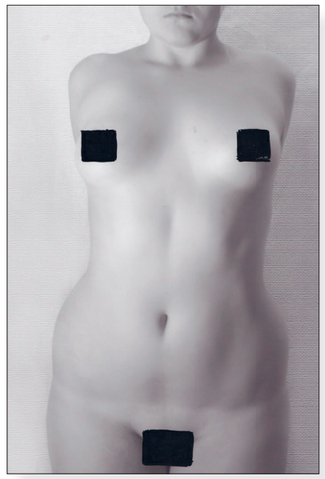

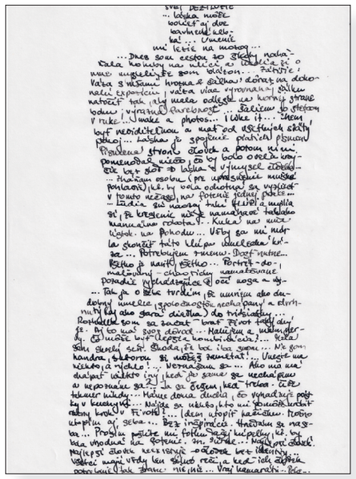

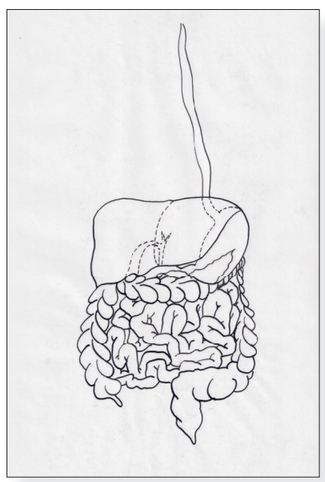

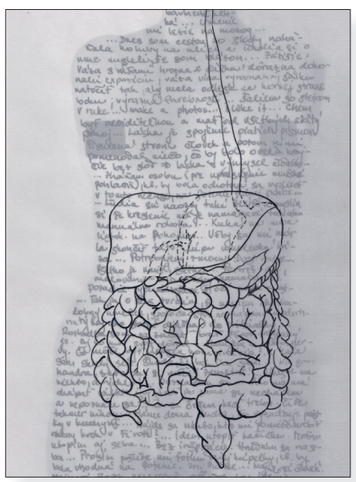

Foto: zo súboru *Svet dezilúzie*

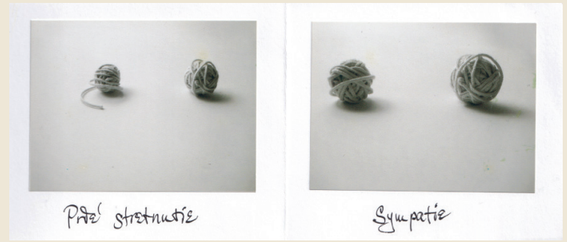

Foto: zo súboru *Dve klbká*

Svoju tvorbu sa počas štúdia na strednej škole snažila každoročne zviditeľňovať prihlasovaním a zúčastňovaním sa v súťažiach AMFO.
AMFO, ktoré zastrešuje Národné osvetové centrum, je celoštátna postupová súťaž a výstava amatérskej fotografickej tvorby, ktorá je jedinou svojho druhu na Slovensku a uskutočňuje sa od roku 1952 (v rokoch 1973–2005 pod názvom AMFO a DIAFOTO). Súťaž je určená pre všetky vekové skupiny – I. do 15 rokov, II. od 15 do 25 rokov, III. nad 25 rokov. Autori a autorky súťažia v kategóriách: samostatná fotografia, diptych, cykly a seriály, experiment. Pričom hlavným cieľom súťaže je získavanie vedomostí, rozvíjanie zručností, vizuálnej gramotnosti a umeleckoodborný rast jednotlivcov prostredníctvom poznávania, realizácie a prezentácie fotografickej tvorby.[5]
V týchto súťažiach získavala Zuzana pozitívne ohlasy, vrátane niekoľkých najvyšších ocenení svojej tvorby. Veľmi úspešné boli excelentne spracované klasické, analogové fotografické cykly **Retro Fashion** a **Chorvátske zátišie**, s ktorými sa umiestnila na prvom mieste v skupine autorov do 21 rokov – čiernobiela fotografia. Podľa hodnotenia poroty mali tieto súbory jednotiacu myšlienku a obdivuhodne vyspelý rukopis. Zároveň získala druhé miesto so súborom farebných fotografií z názvom **Pod vodou**, v ďalšom ročníku obdržala prvé miesto so súborom **Len tak naopak**.

Foto: zo súboru *Retro Fashion*

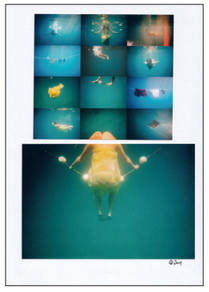

Foto: zo súboru *Pod vodou*

Foto: zo súboru *Len tak naopak*

5 https://www.nocka.sk/sutaze-a-prehliadky/amfo/

ŠTÚDIUM NA VŠVU BRATISLAVA

Po ukončení strednej školy v roku 2011 si podala Zuzana dve prihlášky na vysokú školu. Jednu do Brna na štúdium maľby, druhú na Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave. Po úspešnom absolvovaní prijímacích skúškok na VŠVU a po absolvovaní prípravných kurzov napokon nastúpila do Bratislavy do fotografického ateliéru pod vedením Silvie Saparovej. „Pôvodne som chcela nastúpiť do ateliéru k Mirovi Švolíkovi, nakoniec som sa ale rozhodla pre Sisu, je mladá a temperamentná, nemenila by som,“[6] povedala Zuzana v rozhovore pre časopis VŠVU TVOR. Počas štúdia na Vysokej škole výtvarného umenia v Bratislave bolo nutné plniť najmä školské zadania a cvičenia. Nie vždy zadané témy sadli. V prípade, že niektorý z doktorantov dostal grant na svoju tému, musel celý ateliér riešiť túto tému. „Pokiaľ k tomu nemáš vzťah a nesedí ti to, nikdy v živote sa k tomu, čo spravíš, nechceš priznávať a ani to vystavovať,“ hovorí Zuzana. Toto bol napríklad prípad súboru **Hranice**, ktorý riešil tému Slovensko-rakúskych hraníc. Zuzana túto tému uchopila tak, že vo svojich analógových fotografiách prírody a okolia týchto hraníc vypĺňala jednotlivé vybrané časti fotografie výšivkou rovnakej farby, akoby fotografia bola predlohou pre vyšívanie.

Foto: zo súboru *Hranice*

6 VŠVU TVOR #5, Gabriela Gažová, december 2013, str. 28

Foto: zo súboru *Hybské príbehy*

Jedným z ďalších dokumentárnych projektov, ktorý v tomto čase vznikol a ktorého sa Zuzana vrámci tvorivých dielní pod vedením fotografa Jozefa Sedláka v roku 2014 zúčastnila, bola **Obrazová správa o živote a ľuďoch v obci Hybe**. Na nejaký čas sa liptovská dedinka Hybe stala miestom stretávania a prepájania tvorby fotografov a študentov Fakulty masmediálnej komunikácie UCM v Trnave a VŠVU v Bratislave, ktorí sa každý po svojom snažili o zaznamenanie príbehov a života miestnych obyvateľov. Išlo o archiváciu kultúrnych, náboženských a historických kontextov[7] tejto malej dedinky. Výsledkom týchto dielní bola usporiadaná výstava fotografií v Dome fotografie v Liptovskom Mikuláši, pod názvom **Vnútorné svety/ Inner Worlds** a zároveň vydaný katalóg s uverejnenými fotografiami všetkých autorov. Zuzana túto tému stvárnila klasickými analógovými čiernobielymi fotografiami, zachytávajúcimi uvoľnenú atmosféru v príbytkoch obyvateliek Hybe, pripomínajúcimi tvorbu významného českého dokumentárneho fotografa a pedagóga Jindřicha Štreita. Súbor fotografií pod názvom **Hybské príbehy** bol v spoločnej súťaži ocenený tretím miestom.

7 Vnútorné svety, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Fakulta masmediálnej komunikácie v Trnave, 2014

AKÝ KRAJ, TAKÝ MRAV

Počas vysokoškolského štúdia vzniklo množstvo súborov a projektov, ktoré sú svojim prevedením a dávkou láskavého humoru nadčasové. Spája sa v nich tradičné s dnešným, vzťah k rodine, k starým rodičom, folklóru a prostrediu, v ktorom vyrastala.
Toto všetko môžeme vidieť na fotografiách v súbore pod názvom **Aký kraj, taký mrav** z roku 2015, ktorý bol zároveň aj jej Bakalárskou prácou.
Lucia Fišerová, jedna z našich popredných kurátoriek, sa pri príležitosti výstavy v Ostravskej galérii Fiducia v marci roku 2017 vyjadrila o vystavených fotografiách vo svojom kurátorskom texte veľmi výstižne, a preto by som rada uviedla celý jej text tak, ako bol napísaný pre túto príležitosť:
„Výstava Zuzany Pustaiovej predkladá novú víziu fenoménu folklóru, balansujúcu na hranici inscenácie a dokumentu. Na prvý pohľad tradičné čiernobiele fotografie krojovaných postáv v prírodnom či vidieckom prostredí, doplnené znepokojivými detailami prezrádzajúcimi súčasnosť, narušujú ilúziu tradície ako zakonzervovanej a nemennej. Autorka tak s nadhľadom problematizuje vzťah medzi lokálnym a globalizovaným. Na inscenovaných snímkach predstavuje fúziu folklóru v zmysle kultúrneho dedičstva a akejsi aktuálnej formy „ľudovej“ kultúry ovplyvnenej všadeprítomným konzumom, novodobými formami spirituality a virtuálnym svetom médií. Chytré telefóny s fotoaparátmi, solárium, civilné svadby v prírode, čajový rituál, karimatka na cvičenie jogy, ktoré nachádzame na snímkach, taktiež symbolizujú potrebu „zažiť“ silu prírody a potvrdiť si vzťah k nej. Čiernobiele obrazy slnkom zaliatej mýtickej krajiny – scenérie pre všeobjímajúce deje. Kondenzovaná oslava slovenskosti, hrdého i melancholického ducha národa, tak ako ju poznáme z národopisnej tvorby Karla Plicku a Martina Martinčeka či z lyrizovaného románu Františka Švantnera *Nevesta hôľ* (1946). Zem spieva – chcelo by sa povzdychnúť.“[8]
„V súčasnosti sa stále častejšie objavuje trend návratu k spôsobu života a hodnotám našich starých rodičov. Dnešná generácia vyhľadáva prvky slovenskej ľudovej kultúry a prenáša ich do bežného života. Napriek tomu, že kultúra národa je úzko spätá s každým jednotlivcom, nemá tento spôsob života zakorenený priamo v mysli. Ide o akési hranie sa na niečo, čo bolo ešte pred pár desaťročiami prirodzenou súčasťou bežného života. V mnohých prípadoch ide o absurdnosť, do určitej miery až pózu, vytvorenú zmenou myslenia, obranou voči konzumnému a globalizovanému spôsobu života v dnešnej spoločnosti.“[9]

---

8 http://www.pustaiova.com/portfolio/aky-kraj-taky-mrav/
9 https://www.dokumentmagazin.sk/fotograf/zuzana-pustaiova/aky-kraj-taky-mrav

A možno je to snaha o zachovanie toho, čo sa pomaly vytráca, to, čo obdivujeme na starých fotografiách, spomienky z detstva, to, čo sme kedysi vídavali na prázdninách u starých rodičov a to, čo nám na dnešnej chaotickej dobe chýba. Akási elegancia, krása a rozmanitosť. To, na čo nechceme zabudnúť. Pokrok ale nezastavíme a preto sa prirodzene snažíme o prepájanie starého s novým. Je príjemné to nájsť v novodobom umeleckom diele. Bohunka Koklesová vo svojom kurátorskom texte uvádza: „samotný súbor by sme mohli interpretovať ako obrat k romantizmu. Nielen samotnými situáciami na obrazoch, ich príklonom k svetu, ktorý je už dávno minulý, ale aj nemožnosťou dosiahnuť rovnovážny stav medzi minulým a prítomným. Reálnou neexistenciou takéhoto sveta“.[10]

10 Koklesová, Bohunka: *Zuzana Pustaiová / Aký kraj, taký mrav / Each Country – Its Customs.* In: Macek, Václav (ed.): *25. Mesiac fotografie / 25th Month of Photography*. Bratislava, FOTOFO / Stredoeurópsky dom fotografie 2015, s. 44.

Foto: zo súboru *Aký kraj, taký mrav*

Foto: zo súboru *Aký kraj, taký mrav*

Zuzana o tomto projekte hovorí ako jednom z najzložitejších, čo sa týka prípravy, teda produkcie aj samotného fotenia. Tým, že žije v Bratislave, musela sa na fotenie presúvať do Levíc. „O 7:00 som ráno vstala, naplnila kazety na veľký formát do Linhofu, pobalila batoh, nabalila rekvizity, zobrala auto, vyzdvihla modela/modelku, asistenta a išli sme fotiť. Fotenie prebehlo celkom rýchlo, potom zasa odviezť modelku domov a tak dookola s ďalšími ľuďmi. Večer som prišla domov, vyvolala všetky negatívy a na ďalší deň to isté na iné miesto s inou scénou. Zároveň pri takomto druhu fotení veľmi záleží na počasí. Používali sa len odrazové dosky a denné svetlo bez ďalšieho dosvetľovania“.

Všetky zábery sa snažila si čo najviac premyslieť a pripraviť. Vopred si obsah jednotlivých fotografií rozkresľovala a popisovala na papieri: „Samozrejme, keď fotím na film, tak sa to snažím čo najviac si pripraviť, pretože predsa len, tým digitálom je to v podstate jedno, či spravíš štyri fotky, alebo sto fotiek, ale keď fotíš na veľký formát, kde každý ten záber stojí peniaze a nie málo peňazí, tak proste rozmýšľaš.“ Väčšinu bromostrieborných fotografií rôznych formátov následne sama zväčšovala.

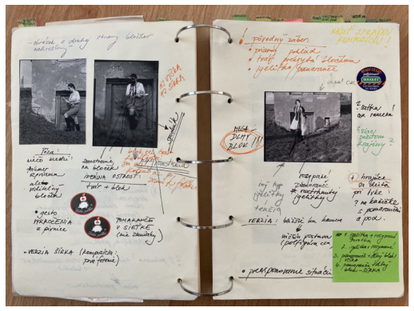

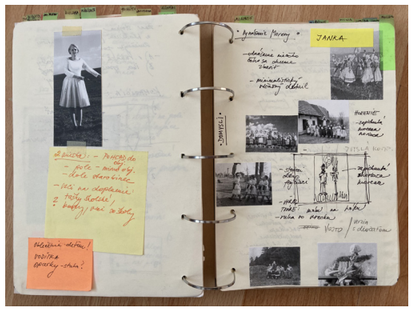

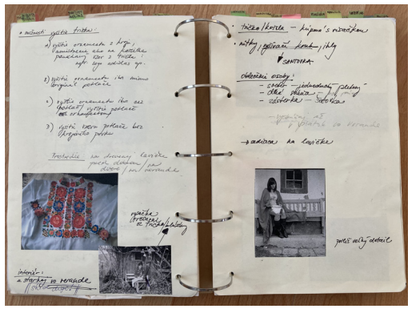

Foto súkromného skicára Zuzany Pustaiovej

Rovnakou témou, sa v tom istom čase zaoberal aj slovenský fotograf Peter Korček, študent Institutu tvůrčí fotografie v Opave, ktorý v roku 2015 vytvoril farebný súbor fotografií pod názvom *More Folklore*. Vo svojich portrétoch nafotených na parkoviskách v priebehu niekoľkých folklórnych festivalov, využil tradičný folklórny odev v spojení so súčasnými prvkami (moderné automobily v pozadí, mobilné telefóny, športové tašky, postavy v súčasnom oblečení, kľúče od auta, dieťa v modernom detskom vaku a podobne). V tomto prípade však malo toto fotografovanie dokumentačný charakter, aj keď postavy alebo ak chcete modely na fotografiách sú evidentne stavané a fotografom inštruované do svojej pozície tak, aby to vyhovovalo jeho zámeru. Pričom tu bolo využité aj umelé osvetlenie.

Foto: © Peter Korček

Ak by sme ale chceli pátrať a hľadať podobné humorné až absurdné výjavy v našej fotografii, určite nesmieme zabudnúť na významného Slovenského fotografa Martina Kollára (1971), ktorý v roku 2003 nafotil súbor farebných fotografií pod názvom *Nothing Special*, kde na jednom zo snímkov umiestnil dvojicu chlapcov odetých v tradičnom folklórnom odeve do absolútne nepatričného prostredia Bratislavského sídliska, alebo na dokumentárneho fotografa Borisa Németha (1979) a jeho fotografiu zo série *Slovakia I'm lovin it* z roku 2011.

Foto: © Martin Kollár

Foto: © Boris Németh

Foto: zo súboru „ČIĽ – EJ“ Zuzany Pustaiovej

„ČIĽ – EJ“

To, že autorku folklór vizuálne fascinuje, môžeme vidieť aj v ďalšom súbore fotografií a zároveň v jej skicári z roku 2013 pod názvom „**ČIĽ – EJ**“.
Ide o súbor autoportrétov, kde sa Zuzana prezlečená do kroja, alebo do vtedajšieho bežného tradičného odevu, zobrazuje v rôznych typických dedinských činnostiach. Tieto čiernobiele fotografie následne koloruje. Časť fotografií, na ktorých je zobrazený slávnostný kroj, vytvorila na veľkoformátové plátna v životnej veľkosti 100 x 180 cm a to pomocou jednej z najstarších historických fotografických techník, tzv. Kyanotypiou, ktorá je význačná svojou výraznou modrou farbou, podobnou modrotlači. Jednotlivé kroje predstavujú tri etapy v živote ženy. Kroj, ktorý nosili slobodné ženy, kroj, ktorý si ženy obliekali pri vydaji, a kroj vydatej ženy.
Prečo práve **„ČIĽ – EJ“**? Všetky regióny na Slovensku majú typický ľudový odev. Mikroregión Čiľejkár sa nachádza na ľavej strane rieky Hron. Obyvatelia, ktorí žijú v týchto obciach, hovoria mäkkým stredoslovenským dialektom. Hovoria „čiľ / čiľej / čiľeky“ namiesto „teraz“. Ženský odev – kroj, bol zdobený stuhami, čipkami, sklenenými korálkami, perlami a flitrami. Rozdeľoval sa podľa príležitostí, a to na oblečenie na každodenné nosenie, slávnostné či smútočné rúcha. Nevydaté dievča chodilo v inom odeve, vydávali sa pod partou (bohato zdobenou čelenkou) a vydaté ženy nosili takzvaný rohatý čepiec.
Kroj bol odev pre ľudí z dediny. Toto oblečenie aj tento projekt sú spojené s každodennými prácami v minulosti. Život bol ťažký, no ľudia si užívali život naplno a na tvárach mali úsmev. Východiskom je národopisná fotografia na Slovensku, ktorú zostavil Pavol Socháň v druhej polovici 19. storočia.[11]

[11] https://www.pustaiova.com/portfolio/cil-ej/

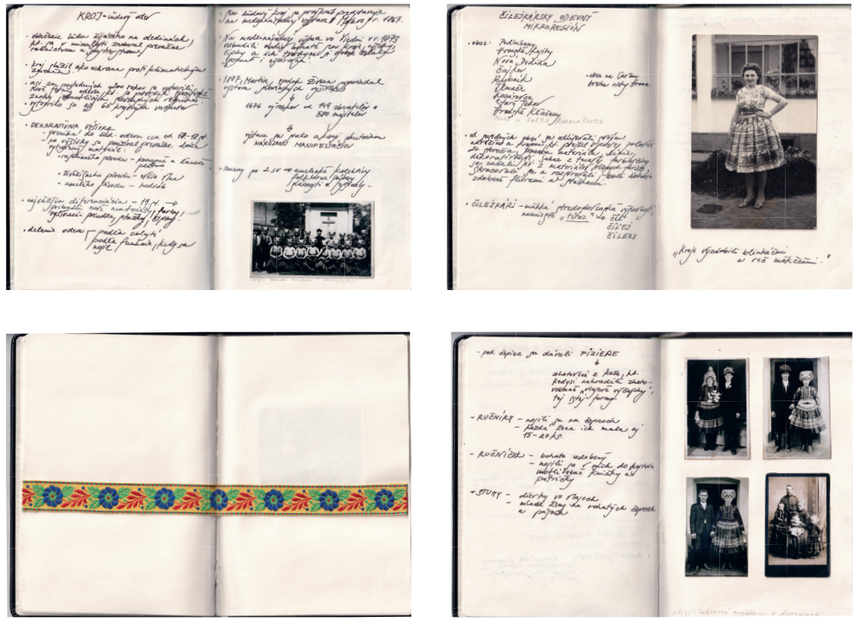

Foto: scan súkromného skicára Zuzany Pustaiovej

Scan súkromného skicára Zuzany Pustaiovej,
foto: © Pavol Socháň, Svadba v Lopašove, 1912

Foto: zo súboru „*ČIĽ – EJ*“ Zuzany Pustaiovej

Foto: zo súboru *„ČIĽ – EJ“*

V jednom zo svojich textov k monografii českej fotografky a autorky desiatok precízne inscenovaných autoportrétov Dity Pepe, fotograf, historik fotografie a vedúci Institutu tvůrčí fotografie Slezskej univerzity v Opavě, profesor Vladimír Birgus okrem iného uviedol súhrn príkladov niekoľkých autorov, ktorí sa vo svojej tvorbe zaoberali inscenovanými autoportrétmi, prípadne štylizáciou do roly niekoho iného. Uvádza, že prvý známy autoportrét, v ktorom sa autor štylizuje do roly niekoho iného, vznikol už v roku 1840. „Francúz Hippolyte Bayard vytvoril aranžovaný snímok, v ktorom sa štylizoval do polonahého nebožtíka Bayarda, ktorého telo bolo vytiahnuté z vody až niekoľko dní po jeho zinscenovanej samovražde utopením. Zásadné umelecké diela v tejto oblasti však pochádzajú až z prvej polovice 20. storočia. Príkladom môže byť poľský maliar, dramatik, spisovateľ, fotograf a filozof Stanisław Ignacy Witkiewicz so svojími expresívnymi pózami a gestami, pomocou ktorých menil svoju identitu, študentka Bauhausu Gertrud Arndt ktorá na prelome dvadsiatych a tridsiatych rokov vytvorila cyklus autoportrétov, v ktorých zohrala rolu buržoáznej paničky, tanečnice, vyzývavej ženy či vdovy, francúzska fotografka Claude Cahun, ktorej androgýnne autoportréty z dvadsiatych až štyridsiatych rokov boli vysoko cenené surrealistami. Ďalej potom svetovo významní tvorcovia, Američanka Cindy Sherman, ktorá sa sama s pomocou prestrojení, líčidiel a parochní premieňa na filmové hrdinky, na mužov a ženy z historických portrétov a podobne. Japonec Yasumasa Morimura, ktorý sa štylizuje do filmových herečiek, slávnych maliarov či postáv z ich obrazov.“[12]

Rozdiel medzi týmito autormi a tým, ako pristupuje k aranžovanému autoportrétu Zuzana Pustaiová je v tom, že sa neštylizuje do postavy niekoho iného, ale vystupuje sama za seba. Stvárňuje vždy samú seba v rôznych podobách, podľa toho akú tému rieši a aké obdobie svojho života práve prežíva.

12 Vladimír Birgus, Autoportréty Dita Pepe, Kant, Praha 2012

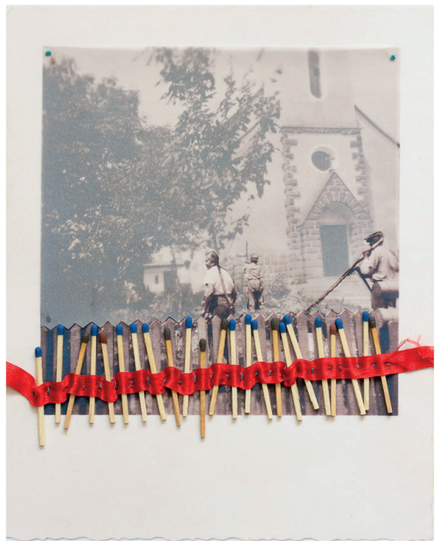

Foto: zo súboru *Rodinné album*

RODINNÝ ALBUM

Jedným z mojich najobľúbenejších súborov je **Rodinný album/Family Album** z roku 2013. Táto doposiaľ neukončená séria (autorka stále priebežne pracuje na jej dopĺňaní) tvorí viac než 100 kolláží a asambláží v rozmere 21 x 30 cm. Je to vlastne konceptuálna práca s archívnymi rodinnými fotografiami starých rodičov, ktoré s humorom a ľahkou iróniou dopĺňa vlastným komentárom vo forme výšiviek, čipiek, nálepiek, zápaliek, látok a iných materiálov. Toto dopĺňanie však nie je zo strany autorky nijako náhodné. Naopak, výstižne dotvára výrazy postáv na fotografiách a svojim zásahom sa tak stáva aj ona ich súčasťou, ktorou v čase ich vzniku objektívne nemohla byť. Ak by sme sa nepozerali na súbor fotografií ako na celok, zistíme, že každá z takto upravených fotografií obstojí samostatne, každá tvorí samostatné dielo, jedinečný, unikátny obraz. Taký, ktorý funguje bez potreby ďalšieho. V tejto súvislosti je azda potrebné spomenúť významného slovenského výtvarníka a maliara Júliusa Kollera (1939–2007), jedného zo zakladateľskej generácie slovenského konceptuálneho umenia a priekopníka neoavantgardy. Na začiatku svojej umeleckej tvorby pracoval s maľbou a obrazom. Neskôr tvoril diela, v ktorých dominovalo písmo, vytváral rôzne koláže a asambláže, ktoré sú dnes vystavované po celom svete.[13] Rovnako ako aj Jiřího Koláře (1914–2002), jednoho z najvýznamnejších českých výtvarníkov, autora mnohých originálnych výtvarných techník[14] a zároveň autora experimentálnej a vizuálnej poézie. Samozrejme môžeme menovať aj Jindřicha Štyrského (1899–1942) a Karla Teigeho (1900–1951). Všetci títo autori svojím dielom zásadne posunuli hranice súčasného umenia a ovplyvnili tak celú generáciu dnešných autorov. Tým, že vznikla akási sloboda v práci s fotografiou a zásahov do nej. Fotografické médium sa tak začalo využívať nielen ako prostriedok dokumenovania udalostí, ale tiež na vyjadrenie umeleckých zámerov jednotlivých autorov, prostredníctvom výtvarného umeleckého diela.

Kurátor a fotograf Branislav Štěpánek o autorkinom súbore napísal: „Zámerne dekoratívny charakter zásahov a kontext, v ktorom sa nachádzajú, vytvára inteligentný komentár k rodovým stereotypom typickej stredoeurópskej rodiny. Pustaiová nie je jedinou výtvarníčkou, ktorá pracuje s fotografickým archívom. Kde sa však iní vyjadrujú so smrteľnou vážnosťou, Pustaiovej štýl je ľahký, bez zbytočného zjednodušovania a odvádzania od konceptuálnej hĺbky témy.“[15]

---

13 https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%BAlius_Koller

14 Jan Kukal, Jiří Kolář – katalog k výstave Velký básník života, Borgis, s.r.o. 2015

15 https://www.pustaiova.com/portfolio/family-album/

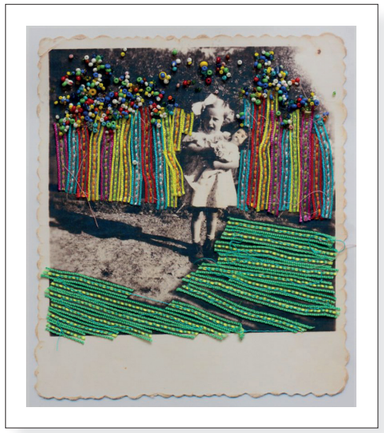

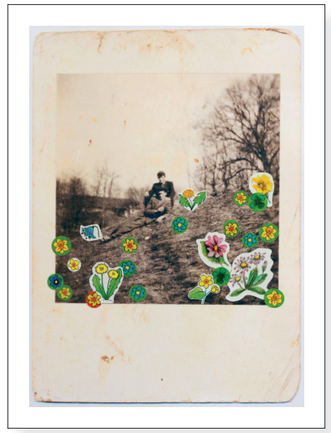

Foto: zo súboru *Rodinné album*

Foto: zo súboru *Rodinné album*

Foto: zo súboru *Rodinné album*

Foto: zo súboru *Rodinné album*

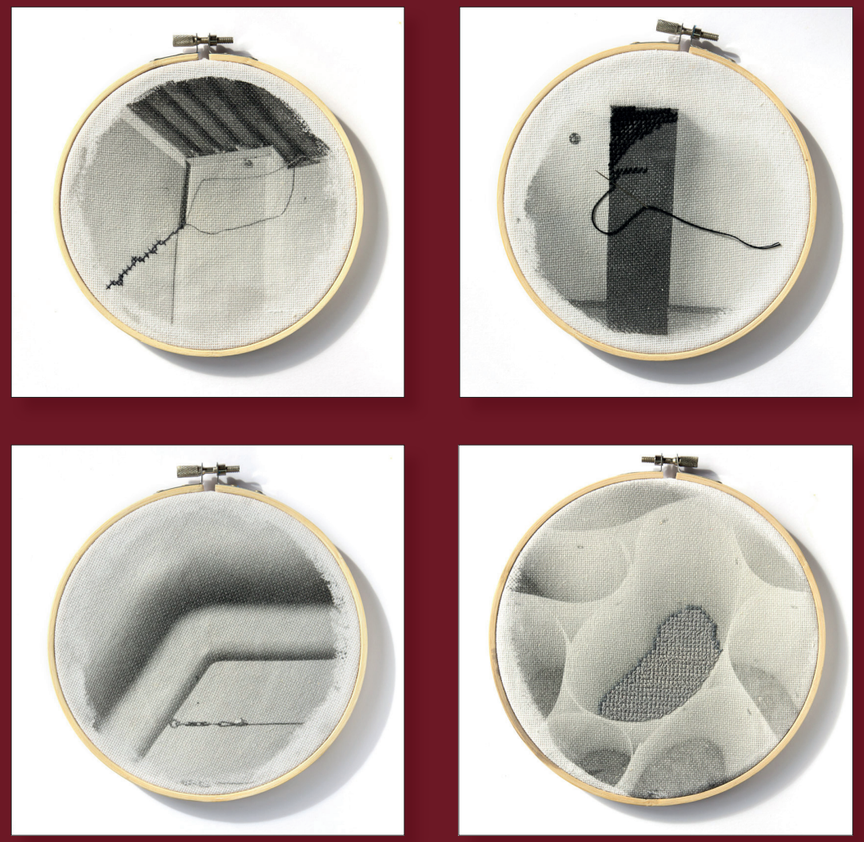

Obrazy zo súboru *Môj starý otec bol vychýrený krajčír v Pešti*

„MÔJ STARÝ OTEC BOL VYCHÝRENÝ KRAJČÍR V PEŠTI“

Podobný umelecký prístup vo forme zásahov do fotografie, tentokrát formou vyšívania, využíva Zuzana aj v cykle fotografií z roku 2016 pod názvom „**Môj starý otec bol vychýrený krajčír v Pešti**“. Táto náhodná veta, ktorú vyslovila Zuzanina mama, na ňu zapôsobila tak, že sa rozhodla vytvoriť túto sériu asambláží. Čiernobiely fotografický obraz troch rodinných príslušníkov (starkej, starkého a svojho otca) zdobí farebnou výšivkou. Tieto fotografie zároveň dopĺňa o abstraktné obrazy. Ide o plátno, na ktoré je pomocou fotografickej emulzie exponovaný obraz. Toto plátno je vsadené do vyšívacích drevených rámikov, do ktorých následne vyšíva. Celý projekt má byť akási snaha o priblíženie svojmu pradedovi krajčírovi, ktorého nikdy nepoznala.

Foto: zo súboru *Môj starý otec bol vychýrený krajčír v Pešti*

Nedá sa ubrániť pocitu, že svojim prístupom a formou zásahu do fotografie pripomína časť tvorby známej slovenskej fotografky a pedagogičky Miloty Havránkovej, ktorá je na umeleckej fotografickej scéne od 60. rokov 20. stroročia a ktorá svojim experimentovaním a prejavovaním obrovskej slobody vo vlastnej tvorbe, ale aj v tvorbe svojich študentov, výrazne posunula hranice slovenskej fotografie.
Najmä v súboroch z roku 1995 – *Vysporiadanie*, 2005 – *Rodinné album*, kde Milota Havránková pracuje s červenou niťou, ktorá symbolizuje prepojenie generácií a členov rodiny a v ďalšom z roku 2006 – *Nová miera*, môžeme nájsť podobné formálne prvky, či už prešívané fotografie alebo vkladanie rôznych predmetov na fotografiu a vytváranie tak nového, často až surreálneho obrazu.

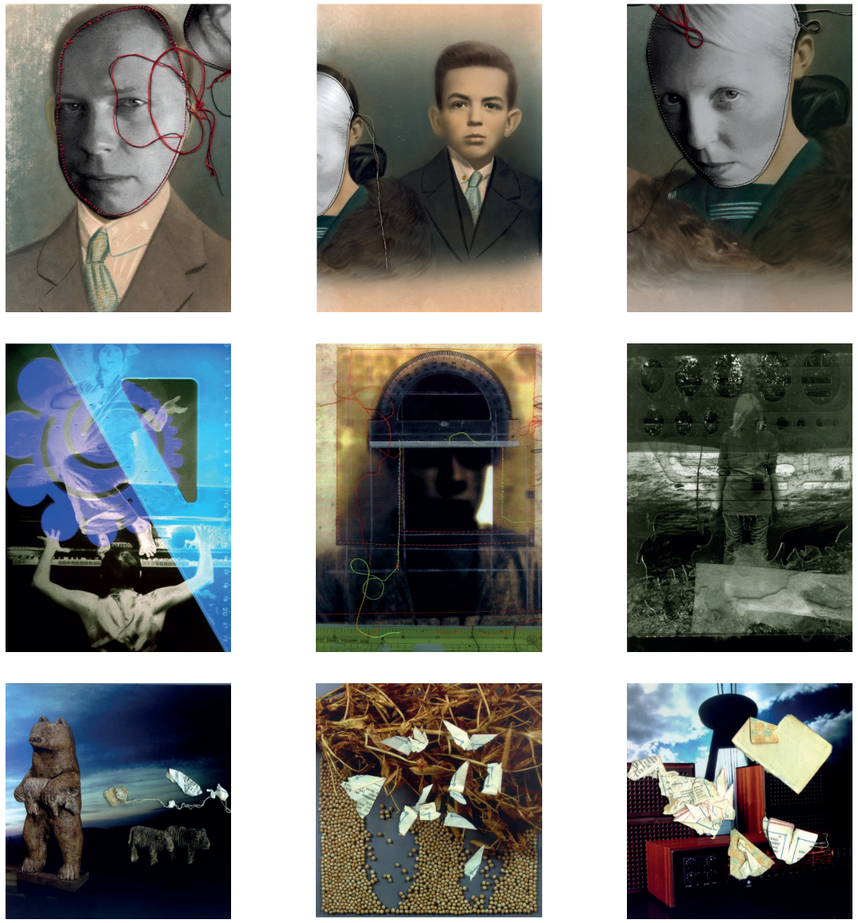

Foto: © Milota Havránková, *Rodinné album*, 2005 (horný rad), *Nová miera*, 2006 (prostredný rad), *Vysporiadanie*, 1995 (spodný rad)

Čím sa však tieto prístupy oboch fotografiek líšia je práve ten ľahký humor, trefné zásahy a vtipne vyjadrené komentáre, ktoré Zuzana do svojich snímkov pridáva. Preto sú jej fotografie nielen formálne, ale aj po obsahovej stránke plné príjemnej atmosféry a príbehov, ktoré si môže divák sám domýšľať, prípadne pretvárať.
Zmysel pre humor autorka dokazuje aj ďalšími tromi súbormi v ktorých zachytáva svojich starých rodičov (starkých). S láskavým humorom, sebe vlastným, ich inscenuje do rôznych rolí v podmorskom svete, ako turistov alebo ako návštevníkov zimného strediska. To všetko v pohodlí domova. Bez akýchkoľvek problémov pózujú a pomáhajú tak vytvárať novú realitu v triviálnych príbehoch, ktoré sa odohrávajú tam, kde by ich nikto nečakal. Ku každému z týchto súborov si Zuzana robí precíznu prípravu a dokumentáciu. Nápady si rozkresluje, popisuje plánovaný zámer a zaznamenáva jednotlivé kroky.

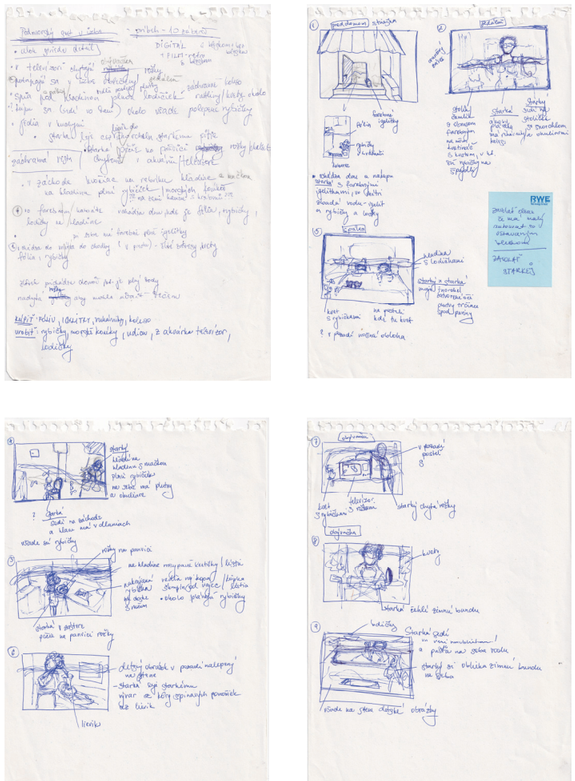

Foto: scan súkromného skicára Zuzany Pustaiovej

PODMORSKÝ SVET V IZBE

Podmorský svet v izbe z roku 2010, je prvý zo série inscenovaných fotografií a humorných príbehov, ktoré autorka nafotila so svojimi starými rodičmi. Využíva ich domáce prostredie, v ktorom naťahuje fóliu, na ktorú pripevňuje papierové rybky, takto simuluje prostredie pod morskou hladinou, v ktorom starí rodičia vykonávajú bežné a absurdné činnosti zároveň. Na rozdiel od ostatných autorov a ich súborov fotografií zobrazujúcich tému starých rodičov (napr. Slovenská fotografka Lucia Stráňaiová v súbore Starí rodičia z roku 2008, sa svojou vizualitou javí podobne, prístupom sú však značne odlišné) Zuzana stavia svojich členov rodiny do humorných scénok a výjavov, v ktorých nie je cítiť nijaký smútok, samotu a dokonca môžeme v nich prehliadnuť aj vek zobrazených postáv. Akoby ich bežný život bol práve takýto.

Foto: zo súboru *Podmorský svet v izbe*

BANÁLNE PRÍBEHY 1 – VÝLET DO HÔR

Banálne príbehy 1 – Výlet do hôr je ďalší, v poradí druhý súbor inscenovaných fotografií so starými rodičmi z roku 2012.
Keďže sú starí rodičia vo veku, kedy im chýba energia, ťažko sa im vyráža na cesty či výlety mimo domova. Autorka im svojou inscenáciou umožnila aby sa aspoň na chvíľu cítili ako turisti v kempe niekde v horách a bez sebamenších problémov sa neváhali ponoriť do vymysleného príbehu. Humorné a autentické výjavy kedy sedia vo vlastnej kuchyni, pri plynovom horáku obklopení konzervami ako pri táboráku, alebo ako starký ďalekohľadom pozoruje okolie, núti diváka zaspomínať si a usmievať sa zároveň. Nerieši tu žiadne existenciálne témy, naopak odľahčenou formou zobrazuje inak bežnú rodinnú činnosť aj keď v nezvyčajnom prostredí. Za tento súbor Zuzana získala od Nadácie VÚB, ocenenie Foto roka 2013.

Foto: zo súboru *Banálne príbehy 1 – Výlet do hôr*

BANÁLNE PRÍBEHY 2 – ZIMNÉ HRY

Banálne príbehy 2 – Zimné hry sú ďalším, v poradí tretím z príbehov inscenovaných fotografií starých rodičov z roku 2012–2015. Tentokrát Zuzana zobrazuje zimu tak, ako si ju pamätá z detstva. Sama o tomto súbore píše nasledovné:
„Inscenovanou fotografiou vytváram svoj imaginárny svet, kde prekračujem hranice reality, stieram hranicu medzi vnútrom a vonkajškom. Tieto dva svety sa stretávajú v mojich triviálnych príbehoch, jednoduchých príbehoch, ktoré sa odohrávajú tam, kde by ich nikto nečakal. Hranie hier je prirodzená vec v našom živote. Ako prvé sa hráme v detstve, potom keď máme vlastné deti a potom naposledy v starobe s vnúčatami. Zimné hry sú v podstate založené na spomienkach z detstva a na čas strávený u starých rodičov v zimnom období. Hrali sme sa spolu, robili sme snehuliakov, chodili sme sa korčuľovať k jazeru pár metrov od domu mojich starých rodičov, hrali sme ľadový hokej atď.“ Ďalšou vrstvou zimných hier je telo. V jednom z rozhovorov s Branislavom Štěpánkom[16] sa Zuzana vyjadrila, že jedným z iniciačných faktorov pre túto sériu bolo tabu týkajúce sa intimity starších ľudí. Píše o tom, že niektorí jej kamaráti sa priznali, že svojich starých rodičov nikdy nevideli v spodnej bielizni alebo v plavkách. Na druhej strane ona so svojimi starými rodičmi mala vždy vzťah otvorený, takže fotenie v spodnej bielizni nepovažovala za zvláštne, prípadne nevhodné. Vo svojom texte k súboru fotografií píše: „Starí ľudia sú v našej spoločnosti na periférii spoločenského života a ich telo sa „nedá“ odhaliť. Ale v hĺbke našej mysle sme stále deťmi času, ktorým nezáleží na tom, aby sme boli odhaľovaní, a sú plné surového šťastia.“[17] Spomienky z detstva pretransformované do nových absurdných situácií a do nových príbehov vo fotografiách v štvorcových formátoch s jednoducho pripravenou scénou a monochromatickou tonalitou, osvetlené len denným svetlom z okna. Starí rodičia odení v čisto bielom spodnom prádle, čo nie je vôbec rušivé ani nijako pohoršujúce. Práve naopak. Svojou uhladenejšou, akoby intímnejšou formou a spracovaním sa tak líši od predchádzajúcich súborov – Podmorský svet a Výlet do hôr.

16 Ejmap 2/2020, Branislav Štěpánek, str. 37
17 https://www.pustaiova.com/portfolio/trivial-stories-2-2/

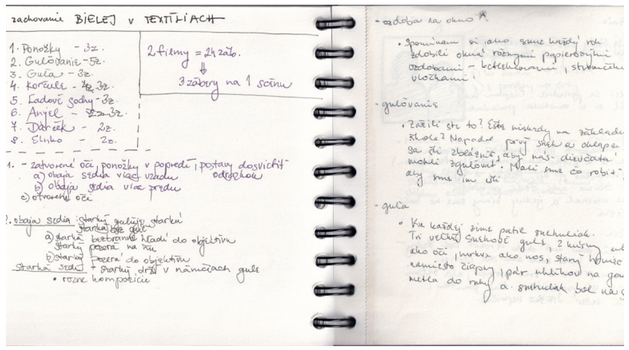

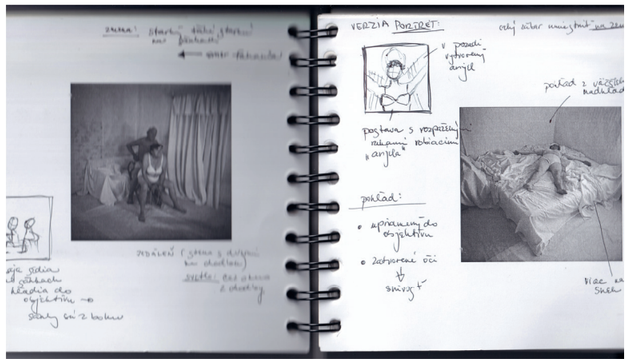

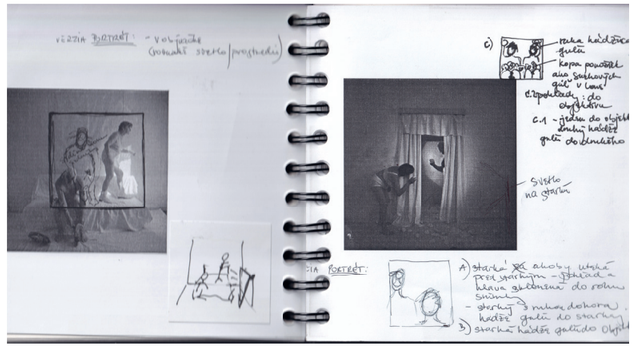

Scan súkromného skicára Zuzany Pustaiovej

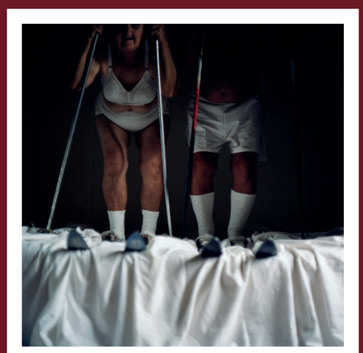

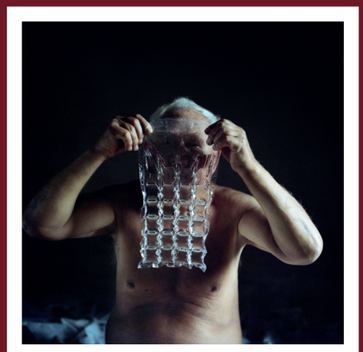

Foto: zo súboru *Banálne príbehy 2 – Zimné hry*

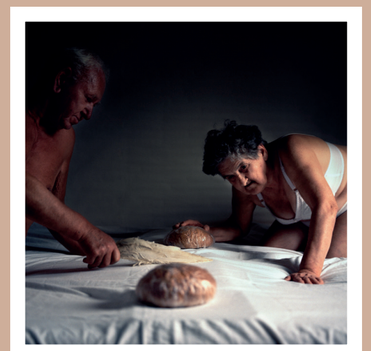

Foto: zo súboru *Banálne príbehy 2 – Zimné hry*

Foto: zo súboru *Banálne príbehy 2 – Zimné hry*

RODINNÁ FOTOGRAFIA

Rodina je veľmi osobná téma v tvorbe každého autora.
Je súčasťou fotografie od jej vzniku a odzrkadľuje najrôznejšie umelecké prístupy a žánre. Dodnes zohráva dôležitú úlohu pri zachytení dôležitých životných udalostí, momentov, situácií, ľudských vzťahov. V súčasnosti si už ťažko dokážeme predstaviť, že by nás neobklopovali fotografie a dokonca, že by chýbali z určitých udalostí. Fotografie sú dôležitou súčasťou a záznamom obyčajného ľudského života od narodenia až po smrť. Rodinné fotografie tvoria špecifickú kategóriu fotografií, pretože vytvárajú a uchovávajú nielen rodinnú minulosť, ale aj prítomnosť a budúcnosť. Sú špecifickým obrazovým komunikačným prostriedkom a tým sa podieľajú na vytváraní sociálnych kontaktov a interakcií. Rodinný album je po formálnej stránke len súbor rodinných fotografií zobrazujúcich rôzne rodinné udalosti a udalosti jednotlivých členov. Je to ale niečo omnoho komplikovanejšie, ako len sumár fotografií. Rodinný album je veľmi živý fenomén a prechádza neustálymi zmenami v závislosti od vývoja fotografickej techniky, ale hlavne od spoločenského vývoja a samotného vývoja rodiny.[18]
Sociálny antropológ Richard Chalfen definuje rodinné fotografie a albumy tiež ako špeciálne druhy pravdy o živote. Rodinné albumy sú určitými fotografickými verziami o živote, ktoré tvoria naše symbolické prostredie. Pod symbolickým prostredím môžeme rozumieť rodinnú identitu a rodinnú ideológiu, ktorú rodinné fotografie nielen zachytávajú a zobrazujú, ale aj ďalej komunikujú cez prerozprávanie a ďalšie používanie. Z tohto pohľadu môžeme povedať, že rodinné fotografie ukazujú to, čo rodina chce aby ukazovali a k tomu ich aj vytvára. Rodinný album je ideologicky zostavovaný a prispôsobovaný tak, aby udržiaval mytológiu šťastnej rodiny. Jeho funkciou je zmierenie členov rodiny, potvrdenie domácej harmónie a spolupatričnosti.[19]
Autori, ktorí pri svojej tvorbe vychádzajú z rodinného albumu a tým nemyslím len svojho vlastného, ale z objektu a fenoménu ako takého, však nepracujú len s harmonickými a pozitívnymi momentmi. Snažia sa tiež poukázať na zabudnuté a „vymazané“ udalosti a osoby, ktoré môžu byť takto „oživené“. Často pracujú s reinterpretáciou vzťahov a generačných podobností, trvalosti rodu, so spomienkami na minulosť a myšlienkami o budúcnosti. Využívajú tiež Barthesov pohľad, kde je fotografia potvrdením toho, čo naozaj bolo, ale v snahe uchovať Život vlastne vytvára Smrť.[20]

Aj v ďalších rokoch sa Zuzana venuje tejto téme. Od práce s archívom až po vytváranie nových zväčša inscenovaných situácií pomocou rodinných príslušníkov. Dlhodobo pracuje s rodinnou históriou, využíva historické fotografie z rodinných albumov, ale aj fotografie z nie až tak vzdialených rokov, kedy bola ešte dieťa.
Kolážami, prípadne asamblážami, dotvára a rozvíja príbehy na týchto fotografiách. Z jej fotografických obrazov nám je umožnené nahliadnuť do jej sveta, do jej vnútra a do jej prežívania vo vzťahu k jednotlivým členom rodiny.

Rodinné portréty s podobnou vizualitou ako u Zuzany môžeme nájsť aj u izraelsko-americkej fotografky Elinor Carucci (1971). Najmä v súboroch Closer z roku 2002, Mother z roku 2013 alebo Midlife z roku 2019, v ktorých Carucci dlhodobo zaznamenáva svoj vzťah k rodičom, k partnerovi a neskôr aj k svojim deťom.

Foto: © Elinor Carucci, *Midlife*, 2019
Zdroj: www.elinorcarucci.com

18 Lovišková Lea, Rodina v Slovenskej fotografii po roku 1989, Bakalárska práca, str. 10, 2012
19 Lovišková Lea, Rodina v Slovenskej fotografii po roku 1989, Bakalárska práca, str. 20, 2012
20 Lovišková Lea, Rodina v Slovenskej fotografii po roku 1989, Bakalárska práca, str. 20, 2012

Foto: zo súboru *Faces of Family – Tváre rodiny*

FACES OF FAMILY – TVÁRE RODINY

Faces of Family – Tváre rodiny je fotografický cyklus z roku 2017, ktorý Zuzana opisuje nasledovne: „Niektoré z fotografických línií v sérii odhaľujú vzťahy medzi členmi mojej rodiny, ktoré sú prirodzené pre každého človeka. Zobrazujú bežný, každodenný rodinný život, no zachytávam aj chlad, ktorý môže nastať medzi mojimi príbuznými a mnou. Spôsob, akým portrétovaný subjekt vníma svoj vzťah ku mne, je vidieť v emóciách sekvenčných portrétov. S pribúdajúcimi rokmi sa naše vzťahy a spomienky menia podobne, ako sa mení štruktúra rodiny. Niektoré spomienky sú len zlomkom toho, čo zostalo, ako druh odkazu na veci, ktoré môžu ilustrovať naše vzťahy, iné sú zábleskom momentu. Tváre rodiny sa menia podľa toho, z akého uhla ich pozorujeme. Z každej strany sa zdá iný, a predsa je len jeden. Rodina.“[21]
Na týchto snímkoch sa podarilo okrem rodinnej atmosféry počas bežných dní zachytiť to, čo by asi v konkrétnych situáciach a v daný okamih nikto z nás nechcel fotiť a pri čom by ani nechcel byť fotený: chlad, smútok, vzájomný vzťah sestier, vzťah matky a otca k autorke. Aj keď sa všetky rodinné vzťahy postupom času menia. Autorka poukazuje na rodinné stereotypy, v ktorých sa každý z nás môže ľahko nájsť. Veľmi zaujímavý, milý, srdečný a úsmevný vidíme vzťah autorky k svojim starým rodičom, korých na fotografiách zachytáva vždy s určitou hravosťou, láskavým humorom v motívoch detských hier.
Kurátor a fotograf Branislav Štěpánek sa o projekte **Faces of Family – Tváre rodiny** vo svojom texte na podporu pri tvorbe publikácie vyjadril takto:
„Zuzana Pustaiová má ako autorka pri stvárňovaní vlastnej rodiny špecifické postavenie. Je totiž jej neoddeliteľnou súčasťou, ale zároveň i nestranným pozorovateľom. V projekte Faces of Family rozvíja túto dvojznačnosť s charakteristickou iróniou kombinovanou s láskou dcéry, vnučky a sestry, ktorá sa od svojich zvyšných príbuzných žijúcich prevažne v okolí malého mesta čím ďalej, tým viac odlišuje svojim profesným zameraním, životnou dráhou, názormi, existenciou. V portrétoch, autoportrétoch, jemných naznačených gestách i zreteľne inscenovaných snímkach postupne odkrýva komplikovanú pavučinu generačných súvislostí a podáva tak presvedčivý obraz o pretrvávajúcich rodinných stereotypoch, želanom i skutočnom sebaobraze rodinných príslušníkov, a napokon i o ich vzťahu k autorke samotnej.“[22]

---

21 https://www.pustaiova.com/portfolio/faces-of-family/
22 https://www.pustaiova.com/portfolio/faces-of-family-3/

Tento projekt je momentálne v štádiu knižnej makety a je pripravený na publikovanie. Vydanie autorkinej prvej autorskej fotografickej knihy bolo naplánované na rok 2020 v nemeckom vydavateľstve Kehrer Verlag. Toto vydavateľstvo patrí k popredným svetovým vydavateľstvám fotografických publikácií. Spoločnosť bola založená v roku 1995 Klausom Kehrerom a je jedným z mála nezávislých vydavateľstiev v Nemecku so sídlom v Heidelbergu. Nepodarilo sa však podľa zmluvy vyzbierať potrebné finančné prostriedky a tak kniha doposiaľ nebola vydaná.

Maketa nevydané knihy *Faces of Family – Tváre rodiny*

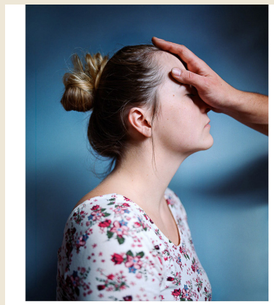

Foto: zo súboru *Faces of Family – Tváre rodiny*

Foto: zo súboru *Untitled Holiday – Dovolenka bez názvu*

UNTITLED HOLIDAY – DOVOLENKA BEZ NÁZVU

Jedným z ďalších stvárnených rodinných cyklov vo fotografii Zuzany Pustaiovej je doposiaľ neukončený, teda stále dopĺňaný cyklus koláží farebných fotografií pod názvom **Untitled Holiday – Dovolenka bez názvu** z roku 2019. Digitálne koláže Zuzana vytvára s využitím rodinného albumu a zo skupinových fotografií, ktoré boli vyfotené počas rôznych letných dovoleniek pri mori, ktorých sa rodina spoločne zúčastňovala. Jednotlivé postavy rodinných príslušníkov a časti prostredia vystrihuje a následne umiestňuje vo vrstvách do podobnej dovolenkovej destinácie. Keď sa zapozeráme na jednotlivé fotografie pozornejšie, môžeme zistiť, že niektoré postavy sa na fotografii nachádzajú aj dvakrát. Budovy, stromy alebo voda sú na miestach, kde by asi reálne neboli, čo vytvára absurdný a v niektorých prípadoch až surreálny obraz.

Kurátor Branislav Štěpánek vo svojom kurátorskom texte uvádza: „Všíma si, že fotografie z rodinných dovoleniek pri mori odhaľujú zaužívané rodové, sociálne a spoločenské stereotypy. Letná dovolenka sa v každej rodine nezaobíde bez využitia inštantnej schémy zachytávania momentov. V dnešnej dobe už si ani nevieme predstaviť, že by sme počas dovolenky nevyfotili ani jednu rodinnú fotografiu či už fotoaparátom, alebo na mobilný telefón. Môžeme vidieť podobné, prípadne identické obrazy miest, pohľady na krajinu, scenérie a skupinové portréty. V snahe zachytiť jedinečný moment sa stráca „esenciálny“ význam. Svojím spôsobom tak autorka opakuje svoju vlastnú históriu, keď čiastočná zmena ľudí a prostredia na obrázku nijako nezmení jeho pôvodný obsah.“[23] Len meniaci sa vek ľudí na fotografiách prezrádza, že boli zhotovené s odstupom mnohých rokov.

Zaujímavé však je, že autorku táto téma sprevádzala už od čias, kedy navštevovala strednú školu. Počas štúdia pracovala s týmto dovolenkovým albumom, čo môžeme vidieť na stránkach jej skicára z roku 2005, kde jednotlivé fotografie v náčrtoch dotvárala a dokresľovala a pripravovala tak na ďalšie spracovanie.

Cyklus Untitled Holiday bol vystavený v priestoroch Tekovského múzea v roku 2019, na Dňoch fotografie v Leviciach.

23 https://www.pustaiova.com/portfolio/untitled-holiday/

Foto: zo súboru *Untitled Holiday – Dovolenka bez názvu*

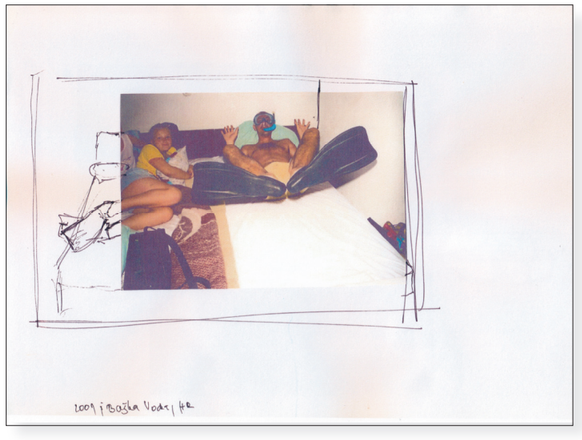

Foto: scan súkromného denníka Zuzany Pustaiovej

Foto: zo súboru *Interlude*

INTERLUDE

Fotografický cyklus **Interlude** z roku 2020, pozostávajúci z 67 čiernobielych analógových fotografií, je zároveň dizertačnou prácou Zuzany Pustaiovej a ako taký bol aj vystavený napríklad v auguste 2020 v Bratislavskej galérii Médium na výstave dizertačných prác študentov VŠVU, pod spoločným názvom Rozhranie Diela.

Zobrazuje, podobne ako súbor Family Faces, autorkine aktuálne prežívanie určitého obdobia a potrebu toto prežívanie zachytiť do obrazových príbehov v podobe inscenovaných autoportrétov. Podľa slov autorky, v tomto cykle skúma „aktuálny stav vyčleňovania z biologickej rodiny a vznik novej rodiny.“ Nachádza sa niekde medzi sociálnymi očakávaniami, aktuálnym emocionálnym prežívaním a hľadaním životného smeru. Napätie, neistotu spôsobenú okolitým tlakom pri ich každodennom prežívaní konštruuje prostredníctvom inscenovaných autoportrétov v domestikovanom prostredí, zátišiach odzrkadľujúcich domov, domáce práce a prostredie. Je to priestor, obdobie a stav, ktorý je odlišný od toho, čo prichádza pred ním a po ňom.

„Ide o koncept, ktorý skúma rozdielnosť postojov k životným situáciám v rámci rodiny, pričom modelom tohto projektu je človek, ktorý získava svoju prvú skúsenosť z konfrontácie s názorovou odlišnosťou vo svojej biologickej rodine. Táto skúsenosť mu zároveň slúži ako východiskový bod pri zakladaní si nového rodinného zväzku. A práve medzidobie, proces odpútavania sa od jednej štruktúry a formovanie si podmienok pre druhú.“[24]

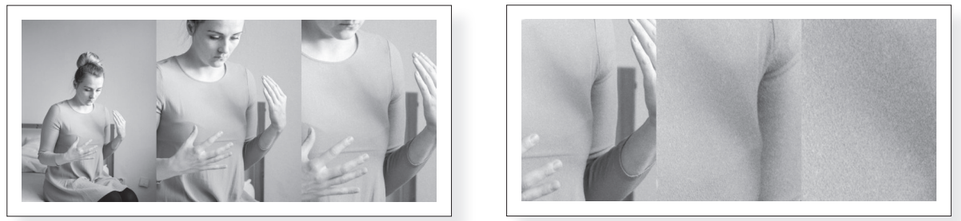

Foto: zo súboru *Interlude*

24 https://www.pustaiova.com/portfolio/rozhranie-diela/

ŠTÚDIUM V NEMECKOM BIELFELDE

Zuzanu jej prijatie prostredníctvom Erasmu na štúdium na Univerzitu aplikovaných vied v nemeckom Bielfelde, kde strávila pol roka na štúdiu voľnej fotografie u profesora Axela Grünewalda a portrétnu fotografiu u profesorky Kathariny Bosse. Toto štúdium ukončila semestrálnou obhajobou výstavy a projektu pred komisiou.

Počas tohto pobytu v Nemecku sa jej podarilo vytvoriť dva fotografické súbory. Prvý, pod názvom **Gardeners (Záhradkári)**, ktorý bol inšpirovaný tvorbou Nemeckého dokumentárneho a portrétneho fotografa Augusta Sandera, ktorý svojou rozsiahlou sériou portrétov pod názvom Ľudia 20. Storočia, vytvoril akúsi sociálnu analýzu vtedajšej medzivojnovej spoločnosti v Nemecku. Vo svojom cykle zoradil spoločnosť do siedmych kategórií – farmári, kvalifikovaní živnostníci, žena, triedy a profesie, umelci, mesto a poslední ľudia, čo boli napríklad bezdomovci, veteráni atď. Bol toho názoru, že profesia a sociálne postavenie sa prejaví aj na celkovej fyziognómii človeka. Preto týchto ľudí fotil vždy tam, kde pracovali alebo tam kde žili, aby póza ktorú pri fotografovaní zaujali, zodpovedala ich každodennej činnosti.[25]

Druhý súbor fotografií pod názvom **Disturbing Beauty (Znepokojivá krása)**, vychádza z jej pocitu neistoty a osamelosti v novom, cudzom prostredí.

Každý z týchto projektov je svojím obsahom aj formou odlišný, aj keď v oboch prípadoch ide o portrétovanie ľudí. Zatiaľ čo jeden cyklus fotila v exteriéri v prostredí záhradiek a predzáhradiek, kde oslovovala neznámych záhradkárov, ktorí sa v nich aktuálne nachádzali a prekonávala v sebe ostych spolu s čiastočnou komunikačnou bariérou, druhý cyklus portrétov nafotila už v interiéri s aktuálnymi, a na krátky čas získanými priateľmi. Tieto portréty následne kombinovala s nafotenými zátišiami tvorenými banálnymi a na prvý pohľad možno znepokojujúcimi maličkosťami, ktoré jej v novom dočasnom domove niečím pripomínali ten domov vlastný.

---

25 https://www.advojka.cz/archiv/2005/8/servis

Foto: zo súboru *Gardeners (Záhradkári)*

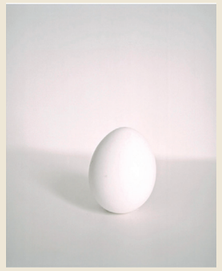

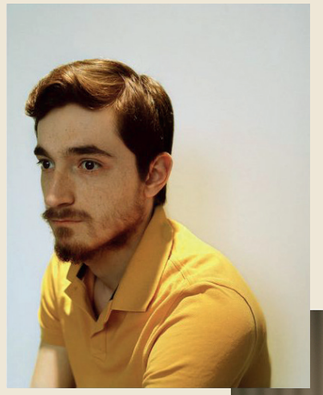

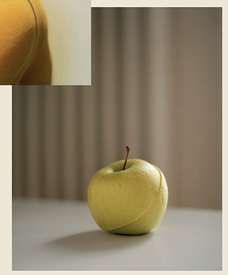

Foto: zo súboru *Disturbing beauty (Znepokojivá krása)*

SHATTERED DREAM – ZNIČENÉ SNY (2014)

Ide o cyklus inscenovaných fotografií, prostredníctvom ktorých autorka poukazuje na to, že ľudia sú schopní uveriť všetkému. Ako príklad a námet využíva plastickú chirurgiu. Hovorí „pouliční lekári a nelegálni lekári sú v súčasnosti stále trendom. Ľudia bez peňazí chodia k neoficiálnym lekárom a nechávajú sa nelegálne operovať, v dôsledku čoho majú zničené telo a život.“ Pri prvom pohľade na fotografie nám niečo nesedí, až pri pozornejšom zahľadení sa na snímky zisťujeme, že operačná sála je vlastne kuchyňa, nemocničná izba je obývačka a že hadičky od „kvapačky“ vedú do kýblika od kapusty. Týmto všetkým autorka poukazuje na absurdnosť takýchto zákrokov a celú situáciu vo svojich snímkoch ironizuje. V kurátorskom texte pre výstavu v galérii A7 v Banskej Bystrici, kde bol v máji 2021 projekt vystavený pod názvom Zničené sny, Branislav Štěpánek napísal nasledovné:

„V rámci výskumu k projektu autorka zozbierala skutočné, pravdivé príbehy o pseudolekárskych výčinoch uverejnené v novinách, niektoré so šťastnejším, iné s menej šťastným koncom, a skombinovala ich s vlastným vizuálnym materiálom. Tvoria ho predovšetkým aranžované fotografie, so sarkastickým humorom znázorňujúce priebeh fiktívnych lekárskych operácií. Zvyšný materiál pozostáva z najrôznejších artefaktov, fotografií skutočných i domnelých medicínskych pomôcok, obrázkov telesných tkanív a tekutín vyvolávajúcich pocity od zvedavosti až po zhnusenie, archívnych lekárskych záznamov a ďalších abstraktných vizuálnych narážok na lajdácku prax. Pustaiovej špecifický, ironizujúci fotografický jazyk však nemá za cieľ kritizovať obete medicínskych podvodov. Tie za svoju situáciu napokon často ani nemohli. Terčom kritického uvažovania je tu postfaktuálna doba – kríza pravdy vo verejnej diskusii rámcovanej množstvom falošných správ a bludov, kde nemožno rozlíšiť, čo je nespochybniteľný fakt, čo lož, čo nevinná interpretácia, čo vedomá manipulácia. V rovine zbabraných zákrokov je napáchaná ujma očividná, v rovine politickej a spoločenskej už menej – na škodu nás všetkých.“[26]

Za uvedený cyklus získala Zuzana ocenenie – tretie miesto na Kanadskom medzinárodnom festivale vizuálnych umení v Montreali „Just For Laughs“ 2014.

26 https://www.pustaiova.com/portfolio/znicene-sny/

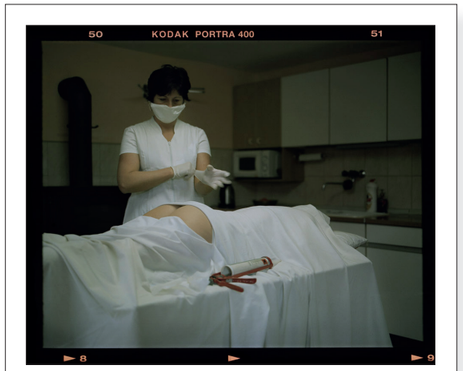

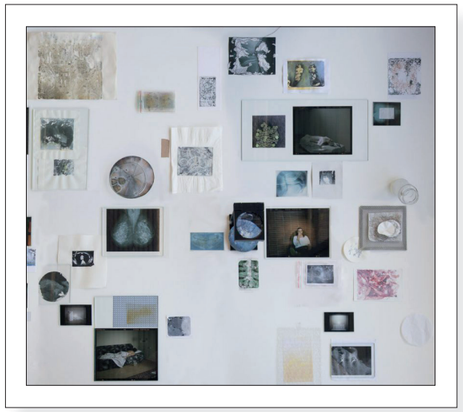

Foto: zo súboru *Shattered Dream – Zničené sny*

Foto: zo súboru *Shattered Dream – Zničené sny*

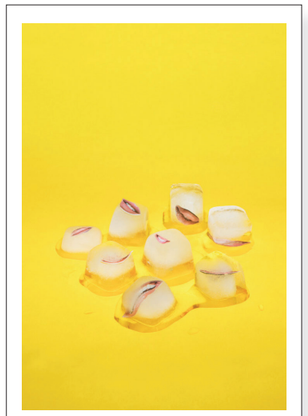

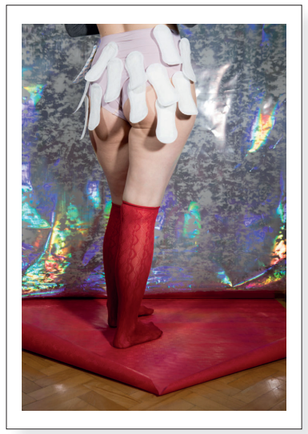

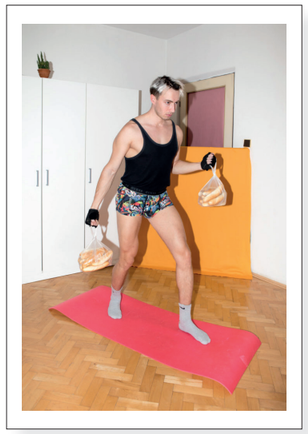

Foto: zo súboru *One Day Every Day*

ONE DAY EVERY DAY – JEDEN DEŇ KAŽDÝ DEŇ

Vo tomto projekte z roku 2020–2022 autorka poukazuje na to, ako bežná rutina, stereotypy, sociálne interakcie a hranie rolí ovplyvňujú našu existenciu, vzťahy a v konečnom dôsledku aj naše životy. Zaoberá sa neschopnosťou uniknúť spoločenskému tlaku, ktorý vyvoláva svet politiky, médií a digitálnej prítomnosti ľudí a vecí, (spoločenské) očakávania, ako sa správať, čo robiť, ako reagovať v určitých situáciách, sa rýchlo vyvíjajú a často sa rozchádzajú s tým, čo sme zdedili, čo sme sa učili, ako nás formovalo prostredie, ako bol náš morálny kompas kalibrovaný počas detstva. Je to táto kombinácia vzorcov správania, s ktorými sa, zdá sa, nedokážeme vysporiadať, a na druhej strane nové, zrýchlené formy vzájomného ovplyvňovania tvoria väčšinu neistoty/volatility/plynulosti v našich životoch. Aplikovaním pojmu funkčnej fixnosti (používanie objektu len v súlade s jeho zámerom) na ľudské interakcie pretvára fixnosť na obyčajnú existenciu jednotlivcov v súčasnom čase a priestore – na určité roly, vzorce správania, bežné typológie. atď. Hľadá hranice, kde sa tradičná užitočnosť rutiny stáva patologickou. „Masky sú v skutočnosti samohybridizáciou prirodzeného vzhľadu ženy (a všeobecne ľudského) s tým, ako od nej očakáva „spoločnosť“. Toľko ľudí túži uspokojiť očakávania spoločnosti, považujúc ich za prirodzené, bez toho, aby premýšľali o základnom koncepte, ktorý prináša pravý opak – umelosť v správaní a zdržanlivosť v osobnej slobode. Azda najosobnejšia/autobiografická časť mojej práce sa zaoberá rodinou. Konštruovanie zátiší, inscenovanie predmetov a dokonca aj nepriame zachytávanie reálnych situácií odkazujú na generačný konflikt a paradigmatický posun očakávaní toho, čo by dobrá dcéra/manželka/matka mala byť. Satirickým spôsobom sa pýtam samej seba, za akých okolností je možné naplniť tieto očakávania v dnešnom svete.“[27]

Zuzane sa veľmi dobre darí poukazovať na pálčivé témy spoločnosti a týmto spôsobom otvárať diskusiu o tom, či je zdravé hodnotiť sa navzájom, či je vôbec slušné sa neustále dookola pýtať na splnenie cieľov, ktoré spoločnosť vyžaduje a tiež, či je riešením si ako jednotlivec nasadzovať každý deň masku. Spoločnosť stále tvoria jednotlivci a práve oni sú paradoxne tým, kto iných jednotlivcov konfrontujú so spoločenskými ideálmi.

27 https://www.pustaiova.com/portfolio/one-day-every-day-2/

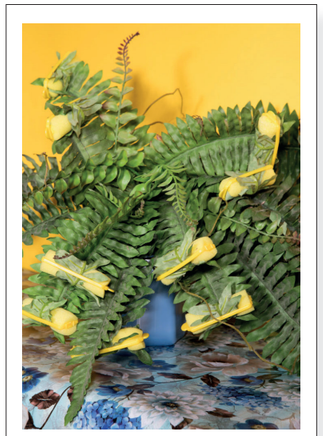

Foto: zo súboru *One Day Every Day*

Určitým spôsobom a neviem sa tomu nijako ubrániť, mi pripomína Zuzana a jej väčšia časť tém ktoré vo svojej tvorbe rieši, českú fotografku a pedagogičku Institutu tvůrčí fotografie v Opavě, Ditu Pepe. Dita Pepe je autorkou desiatok precízne inscenovaných autoportrétov, v ktorých mení svoj vek, charakter a spoločenské postavenie a prispôsobuje sa ľuďom s ktorými sa fotografuje. V týchto dielach sa osobito prelína aranžovaná fotografia so sociologickým dokumentom, psychologická charakteristika konkrétnych ľudí so zobecňujúcim obrazom rôznych kultúrnych, spoločenských či genderových stereotypov.[28] Zároveň sa vo svojej tvorbe pokúša otvárať dôležité osobné a spoločenské témy v živote ženy. V knihe s názvom Intimita z roku 2015 spolu so spoluautorkou, literárnou dokumentaristkou, Barborou Baronovou poukazuje prostredníctvom konkrétnych príbehov žien na predsudky a zaužívané stereotypy v spoločnosti. Baronová píše, že súčasnú kultúru definuje trumfovanie. Nikto z nás nie je uchránený porovnávaniu sa, zvlášť nie v poloanonymnom prostredí médií a sociálnych sietí, pretože vysmievanými, degradovanými, spochybnenými môžu byť dnes akékoľvek sociálne statusy aj role. Hodnotové premenné akcentujúce v kategóriach vzhľadu dnes viac než inokedy ovplyvňujú príležitosti vyškriabať sa do vyšších sfér spoločnosti a dosiahnuť tak cieľeného vyššieho statusu. Ďalej sa v knihe hovorí, že my ženy sa v postmodernej dobe často (aj nevedome) degradujeme navzájom. Pritom si každá nesieme vlastné bremeno. Ale až vo chvíli, kedy nám toto bremeno láme väz, ako by sme sa prebudili a videli, že to, čo sme páchali druhým, teraz okolie vracia nám. Nech už je to nezáujem, alebo naopak prehnaná ohľaduplnosť, formálny súcit, falošná útecha. A tu sa obraciame k stereotypom. Pretože na neprežité a nepoznané nedokážeme reagovať inak.[29]

Toto sú témy, ktoré majú tieto dve autorky, podľa môjho názoru, spoločné. Čo môžeme vidieť v cykloch **Interlude**, **Shattered Dream**, **One Day Every Day**. Aj keď Zuzana vo svojom spracovaní volí trošku odlišný prístup najmä vo forme. Jej fotografický prejav je súčasný, s využitím sarkazmu a humoru, ktorý je pre ňu typický. Aj keď v prípade **Interlude** môžeme vidieť asi najzrozumiteľnejšie to, čo vo svojom vnútri autorka prežíva a z čoho sa takpovediac chce vyfotiť. Svojou formou je tichší oproti ostatným jej súborom, priame gestá a pózy v autoportrétoch doplnené metaforickými zátišiami na čiernobielych fotografiách vypovedajú jasne. Aj keď priestor na otázky a domýšľanie príbehu je daný. Oproti tomu cyklus **One Day Every Day**, aj keď rieši rovnakú tému predsudkov, očakávaní a stereotypov v spoločnosti, je svojím výtvarným prevedením úplne odlišný. Precízne naaranžované, humorné a trefné

28 Sedlák, Jozef: Vnútorné svety, UCM FMK, Trnava 2014

29 Baronová, Barbora / Pepe Dita: Intimita, textem, str. 336, wo-men, Praha 2015

farebné zátišia, detaily ľudského tela, koláže, masky zostavené do žiarivého výrazného leporela. Hravo si môžeme listovať jednotlivo zošívanými stránkami dopredu, dozadu a zasa späť a stále akoby sme mali v ruke inú knihu a vždy akoby sme ňou listovali prvýkrát. Obrázky sa nám ukazujú a zasa skrývajú. Formálne vizuál upútava nielen svojim spracovaním, nasvietením objektov a postáv na fotografiách, ale aj svojou výraznou farebnosťou a leskom. Nie náhodou získala niekoľko ocenení a umiestnila sa medzi najlepšie fotografické knihy strednej a východnej Európy v rokoch 2021–2022. Aktuálne sa Zuzana so súborom **One Day Every Day** umiestnila na 3. mieste víťazov Lens Culture Art Photography Awards 2023.

Knižné vydanie súboru *One Day Every Day*

Fotografie z cyklu **One Day Every Day** boli zároveň zaradené do skupinovej výstavy pilotného projektu novovzniknutej Nadácie Miloty Havránkovej,[30] pod názvom **Latentné revolúcie**. Pričom vystavujúcimi autorkami boli Milota Havránková, Libuše Jarcovjáková a Zuzana Pustaiová. Vo svojom kurátorskom texte píše Anna Vartecká: „ide o spojenie troch fotografiek česko-slovenského priestoru, o spojenie troch osobitých prístupov pojednávajúcich o hľadaní vnútornej slobody vo svete, ktorý sa z celkom objektívnych dôvodov javí ako vychýlený, nedokonalý či priam limitujúci. Vybrané cykly autoriek približujú vždy inú dobu, počnúc dekádou hektických šesťdesiatych až sedemdesiatych rokov minulého storočia (Milota Havránková), pokračujúc postnormalizačným bezvetrím rokov osemdesiatych (Libuše Jarcovjáková) a končiac porevolučnou súčasnosťou (Zuzana Pustaiová).“ Kurátor Branislav Štěpánek sa vo svojej recenzii pod názvom „V kolobehu sebaoslobodzovania“ uverejnenej na online platforme Dokument magazín, vyjadruje nasledovne: „každá z autoriek svojím spôsobom reaguje na špecifickú generačne a existenčne podmienenú situáciu, ktorá ju trápi tu a teraz, v danej dobe. Avšak každá z nich zároveň komunikuje presahujúci odkaz: vôľu oslobodiť sa spoločensky, mentálne, ale – na čo sa často zabúda – i výtvarne. S odstupom času totiž býva určujúca najmä obrazová forma. Tá rozhodne, či diela prežijú ďalšie generácie. Základným tmelom, prítomným vo výtvarnom prejave všetkých troch autoriek, je uvedomovanie si limitov svojej existencie a kontinuálna snaha vonkajšiemu protitlaku vzdorovať. Či už šlo o dobovú strnulosť umeleckej fotografickej formy (Havránková), spoločenské očakávania (Jarcovjáková) či stereotypy týkajúce sa roly ženy, dcéry a matky (Pustaiová).“[31]

Foto: pozvánka na výstavu *Latentné revolúcie*, www.nadaciamh.sk

30 https://nadaciamh.sk/latentne-revolucie/

31 https://www.dokumentmagazin.sk/clanok/v-kolobehu-sebaoslobodzovania/

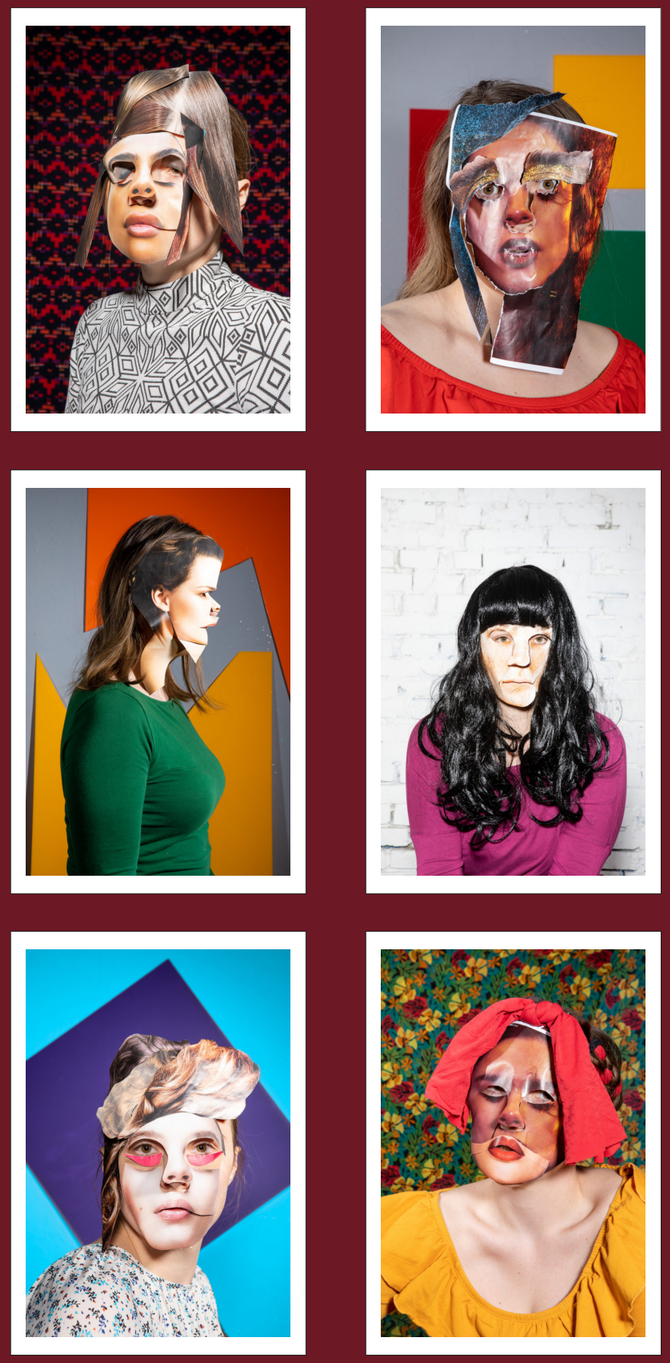

Foto: zo súboru *Masky*

MASKY

V roku 2022 vrámci rezidenčného pobytu v HÁJOVNI – kultúrno-turistickom centre Banská Štiavnica, pracovala Zuzana na rozšírení cyklu **Masky** z rokov 2020–2022. Papierové tváre, vystrihnuté z farebných časopisov, pospájané, prelepené do akýchsi kolážovo zostavených tvárí a takto vytvorených rôznorodých ženských masiek. Koľko tvárí môže človek mať? Koľko rolí môže hrať? Týmito otázkami identity sa autorka zaoberá. Nasadzuje si papierové masky a vytvára sériu autoportrétov, ktorá nám dáva priestor na zamyslenie nad vlastnými maskami. Ako sama uvádza, projekt je vytvorený na základe dramaturgickej sociológie Erwinga Goffmanna a teórie nosenia masiek v každodennom živote. Autorka hľadá mnohé z jej druhých „ja“. Masky sú v skutočnosti podľa jej slov samohybridizáciou prirodzeného vzhľadu ženy (a všeobecne ľudského) a toho, čo od nej očakáva „spoločnosť“.[32]

Séria príjemne farebne zladených portrétov žien, (ktoré sú v skutočnosti autoportréty) s nasadenou papierovou maskou, na fotografii pôsobí neprirodzene až surreálne, ale aj napriek tomu sa žiada vidieť stále viac a viac fotografií. Zamýšľame sa a kladieme si otázku, aké ďalšie masky sa dajú ešte vytvoriť? A áno, neustále nás to vracia k autorkinmu zámeru a myšlienke: „koľko ja vlastne máme“? Autorka doposiaľ túto sériu neuzatvorila a stále pracuje na jej rozširovaní a vytváraní nových portrétov.

V tejto súvislosti je možno potrebné spomenúť krásny súbor fotografií, ktorý vznikol v rokoch 1956–1962, pod názvom *The Mask Series – Séria Masiek*. Séria je výsledkom jedinečnej spolupráce významnej rakúskej fotografky a členky svetoznámej agentúry Magnum Inge Morath a slávneho rumunsko-amerického karikaturistu Saula Steinberga. Vytvorili spolu kurióznu kolekciu portrétov postáv, ktoré mali na hlave nasadené masky z kartónových krabíc a papierových vrecúšok, na ktoré Steinberg kreslil jednoduchými čiarami tváre a výrazy. Všetky postavy sú umiestnené na elegantných miestach hotelových izieb, v plážových domoch, ale aj v Steinbergovom byte, a vyfotené jednoduchým spôsobom.

„Tieto obrazy na povrchu pôsobia hravo performatívne, radostne a presiaknuté detským humorom a fantáziou. Keď sa však na sériu pozrieme bližšie a kolektívne, fotografie postupne začnú pôsobiť ako záhadné metafory pre strašidelnú veselosť a nútenú nevinnosť povojnovej Ameriky 50-tych rokov, ako ju vidia dvaja svetom unavení Európania. Kultúra, ktorá maskovala svoj základný nepokoj v sladkastých sebauspokojených úsmevoch a pochovala svoje neistoty pod povrchné prejavy prosperity a vznešenosti.“[33]

Môžeme teda povedať, že rovnako poukazujú na niečo skryté, čo je v nás, čo sa snažíme neukazovať, alebo ukazovať inak. S tým rozdielom, že Zuzana vo svojich portrétoch rieši jednotlivca a Morath so Steinbergom spoločnosť ako takú.

---

32 https://www.pustaiova.com/portfolio/masks/

33 https://www.magnumphotos.com/arts-culture/art/inge-morath-saul-steinberg-masks/

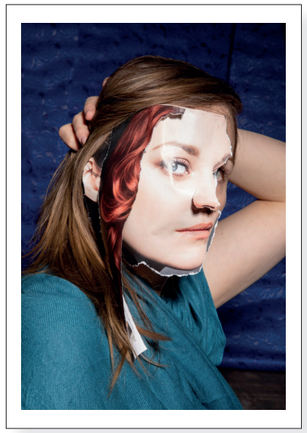

Foto: zo súboru *Masky*

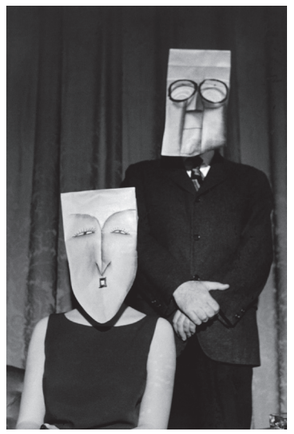

Foto: © Inge Morath, zo súboru *Mask Series,* zdroj: magnumphotos.com

Foto: © Jana Grznáriková, ateliér Zuzany Pustaiovej v Novej Cvernovke, 2023

SEBAPREZENTÁCIA

Fotografické projekty Zuzana Pustaiová vystavuje nie len na Slovensku, ale aj v zahraničí. Samostatné výstavy okrem Slovenskej republiky mala aj v Českej republike, Maďarsku, Rakúsku, Srbsku, Chorvátsku, Slovinsku, Nemecku aj Švajčiarsku. Okrem toho svoje fotografie vystavovala na viac než 84 skupinových výstavách a festivaloch v Kanadskom Montreali, Španielskej Barcelone, USA – New York, Taliansku, Poľsku, Francúzsku v Paríži, v Nemecku, v Grécku atď. Zároveň pripravuje výstavy v Južnej Korei, v New Yorku, San Diegu (USA) a v Dánsku. Jej fotografie majú vo svojich zbierkach: Museum of Modern and Contemporary Art, Rijeka, Chorvátsko, PPF Art, Praha a VÚB Nadácia Bratislava.

V dnešnej dobe takzvaného online priestoru je umožnený autorom umeleckých projektov ďalší priestor na sebaprezentáciu prípadne zviditeľnenie, čoho Zuzana veľmi využíva. Svoje portfólio, prípadne umelecké zámery ako napríklad plánované výstavy, vydanie knihy atď. zverejňuje a sprístupňuje ho tak celému svetu. Okrem vlastnej internetovej stránky ju môžeme nájsť na sociálnych sieťach ako je Facebook alebo Instagram, kam pravidelne prispieva novinkami. Oproti minulosti je pre umelcov oveľa jednoduchšie prezentovať svoju tvorbu. Majú na výber z viacerých možností. Nemusia čakať, či o nich vyjde článok v novinách prípadne časopise, na vydanie publikácie prípadne výstavu. Ide vlastne o akúsi inscenáciu. Autor je sám sebe vydavateľom, producentom, režisérom, dramaturgom ale aj predstaviteľom. Vo fotografickom svete môžeme povedať, že vo svojej galérii je kurátorom a umelcom zároveň. Otázkou je, či práve tento spôsob prezentácie vlastnej tvorby je vhodný, či cieľová skupina je práve tá, ktorú umelec hľadá. Jedno je ale isté, minimálne je tu väčšia šanca sa zviditeľniť a potom už len čakať, čo sa stane. Je na autorovi, aby si premyslel zverejňovaný obsah a aby tento verejný priestor, ktorý mu je ponúkaný, zvládol a takpovediac nenadužíval.

Vysokú školu výtvarných umení ukončila Zuzana v roku 2017 štátnou záverečnou skúškou a titulom magister umenia, Mgr. Art a následne v roku 2022 doktorandským štúdiom pod vedením Jany Hojstričovej a Bohunky Koklesovej.

Po ukončení štúdia na VŠVU naďalej pracuje na svojich fotografických projektoch. Jednou z tém, ktorej sa momentálne venuje najintezívnejšie je téma nukleárnej bezpečnosti. Niekoľko rokov rozpracovanú tému reálnej bezpečnosti a potencionálnej hrozby jadrovej elektrárne v Mochovciach, rozvíja do uceleného súboru, ktorý predstaví v priebehu roka 2023.

Snaha o dôkladnejšieho poznanie autorky ma priviedla k rozhodnutiu osloviť tri osobnosti prepojené so Zuzanou nie len prostredníctvom témy fotografie, ale aj tým ako pôsobili, alebo stále pôsobia v jej živote. Oslovila som pedagogičku Janu Hojstričovú, fotografa Borisa Németha a kurátora Branislava Štěpánka.

Otázky pre doc. Mgr. art. Janu Hojstričovú, ArtD.

Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave, katedra fotografie a nových médií
(rozhovor zo dňa 24.januára 2023)

Aká bola Zuzana Pustaiová študentka?

Zuzana bola veľmi pracovitá. Pustila sa do každého zadania energicky s chuťou a pracovitosťou. Zadanie vždy brala ako výzvu. Akoby to bol pre ňu prílev energie. Vždy to, čo sa jej v hlave premietlo, vyskúšala nafotiť, urobiť a to bolo výborné v tom, že v obraze spravila vlastne všetko, každý experiment, každú variantu a preto sa jej rozširovalo pole kreativity. Vždy mala všetko na princípe inscenovanosti. Ona nie je fotografka, ktorá by pracovala s dokumentárnou fotografiou alebo fotografiou, ktorá je skôr pozorovaním. Zuzana je vyslovene ten typ človeka, ktorý si všetko konštruuje v hlave a všetko inscenuje pred fotoaparátom. Veľmi pozitívne na nej bolo, že sa nebála, nemala pocit, že je to zbytočné a všetko čo jej napadlo, tak vyskúšala. Aj keď sa stalo, že to musela veľakrát prefotiť, tak to prefotila, prerobila a to ju posúvalo. Hlavne nebola lenivá.

Ako a či sa podľa vášho názoru posunula jej tvorba od nástupu na VŠVU?

Teda ja verím tomu, že sa posunula (smiech). To akými témami sa zaoberá, prečo sa nimi zaoberá, čo tým vlastne chce obsahovo povedať v tom absolútne dozrela. Samozrejme prišlo to postupným vzdelávaním počas štúdia. Najmä hľadaním pevnej pôdy pre jej témy bolo prepájanie sociologických kontextov. Dokázala však zároveň postupne rozvíjať tému aj prostredníctvom formy. Čo jej ostalo a k čomu som ju vždy aj navracala, je jej zvláštny vtip a humor, ktorý mala od jej prvej práce keď prišla ako uchádzačka a s ktorou potom vlastne hneď na začiatku štúdia získala v roku 2013 aj cenu nadácie VÚB. (súbor so starými rodičmi, Banálne príbehy – Výlet do hôr).

Ktorý z jej súborov je pre Vás najhodnotnejší? Ktorý na Vás osobne najviac pôsobí?

Pre mňa je to veľmi ťažko hodnotiť, pretože vidím jej tvorbu ako proces, čiže každý ten súbor trošku vnímam inak, ale určite môžem povedať, že sú to súbory v ktorých pracovala

so svojimi starými rodičmi (Banálne príbehy – Výlet do hôr a Banálne príbehy 2 – Zimné hry). Tie sú výrazné a budú ešte dlho rezonovať aj tým, že si tam zvolila starých rodičov ako hlavné postavy, s ktorými pracuje. No a jeden z najintenzívnejších a moja srdcová záležitosť je súbor Čiľ – Ej!, kedy použila staré fotografické techniky a zároveň ten svoj humor spojený s identitou a lokalitou odkiaľ pochádza. No a bezpodmienečne samozrejme posledná práca – kniha One Day Every Day, s ktorou som bola veľmi intenzívne prepojená posledné dva roky ako školiteľka.

Pripomína Vám svojím spôsobom tvorby niektorého zo Slovenských fotografov/fotografiek?

Myslím, že ani nie. Možno nejakou hravosťou a typom humoru Mira Švolíka zo Slovenskej novej vlny. Ale jej vizualita je úplne niekde inde. Zuzana používa vizualitu dnešnej doby a aj spôsob fotenia. Je svojská aj keď sa určite niekedy inšpiruje inými autormi. Čo ju možno spája so súčasnými trendami je vizuálna absurdita. Ale tým, že má naozaj chuť vyskúšať všetko, tak si nájde vždy svoju autorskú vizualitu.

Čo by ste Zuzane odkázali?

Aby aj v časoch kedy v svojom živote bude mať pocit, že humor stráca, aby ho znova našla, pretože to je jej devíza, pretavená do jej typickej nadsázky a absurdnosti vo fotografii. Aby si ponechávala nadhľad v selekcii, v tom ako prezentuje daný projekt, kedy ho prezentuje, aby sa nestalo, že sa začne časom vyprázdňovať, mám na mysli aby tá jej energia a ambícia v produkcii neskĺzla do nadprodukcie. Aby ju neprevalcovala atraktívnosť vizuality. Dúfam, že narazí vždy na dobrých teoretikov a kurátorov, ktorí jej v tom pomôžu.

Fotograf Boris Németh o Zuzane Pustaiovej

(rozhovor zo dňa 25. januára 2023)

Zuzku poznám zo školy (VŠVU), ale tým, že ona nastúpila vlastne vtedy, keď ja som ako študent končil, tak sme neprišli veľmi do kontaktu. Lepšie sme sa spoznali až keď som hľadal do ateliéru v Novej Cvernovke ďalšieho človeka. Zuzka vtedy zháňala ateliér. Tak som si povedal, že by to bolo super ju tam zobrať, že sa mi páči čo robí a že je dobré aby na takom mieste boli ľudia, ktorí zozmýšľajú podobne.
Na Zuzkinej tvorbe sa mi páči s akým humorom a odľahčenou formou rieši svoje témy.
Robiť humor, taký naozajstný, je veľmi ťažké. Mali sme tu Lasicu a Satinského, ktorí robili úplne skvelý humor. Taký, ktorý vychádza zo života a v tom humore nájdeš vždy to, čo práve prežívaš. Keďže ten humor sa veľakrát dá povýšiť na umenie, pretože hovorí nielen o tom vtipe, ale hovorí o spoločnosti, v ktorej ten vtip funguje. A podľa mňa tie Zuzkine práce sú také.
Veľmi sa mi páčia fotografie z projektu Rodinné album, v ktorom to spracovanie je vtipné, výtvarné ale zároveň sa nad nimi pozastavíš a rozmýšľaš.
Zároveň aj takým výtvarným spôsobom rieši samú seba, svoju ženskosť ale aj globálne otázky týkajúce sa žien, to čo prežívajú, aké sú ich úlohy v spoločnosti. Myslím si, že u nej to nie je také, že teraz si poviem – toto teraz fičí a tak to budem robiť. Nie. Myslím si, že toto ona naozaj má vo svojej hlave a toto rieši. Ide to z nej a to je najdôležitejšie.
Pamätám si, keď sme boli v ateliéri, kde každý rok robíme kapustnicu a ona si tam robila také to leporelo. Nastrihala, vymyslela a ukazovala mi, ako by mala vyzerať tá knižka. Tak som jej povedal, že super, však tuto oproti sedí Matúš Lelovský, keď príde opýtaš sa ho a môžete to spraviť. A vlastne o rok na to, z takejto nejakej maličkosti vzniklo to, že bola vo Francúzsku vybraná medzi 35 najlepších kníh na svete. A nebolo to kvôli tomu, že by to bola len tak nejaká náhoda. Bolo to kvôli tomu, že za tým išla. Od začiatku, keď som videl, ako to s Matúšom riešili, proste už vedela, ako to má vyzerať, ako to má byť vytlačené. A že spravila aj tých 10 kusov špeciálnej edície. Že je to zrazu v tej našej provincii, neprofesionálnej, úplný úkaz. Proste maká na sebe a veci, ktoré začne, dotiahne do konca. To je úplný zázrak. A funguje to, tie veci majú hlavu a pätu. Stále si ide v tej svojej línii a vlastne vždy prekročí ten svoj teň. A toto s tou knihou je úplne skvelé. Viem, ako sa robia knihy, určite to nie je ľahké. A asi Zuzka je ten typ, že žije pre tú fotografiu, čo je podľa mňa najdôležitejšie. Veľmi jej držím palce a strašne chcem vidieť, ako to všetko dopadne.

Otázky pre kurátora Branislava Štěpánka

Fotograf, publicista a kurátor, ktorý už dlhšie spolupracuje so Zuzanou Pustaiovou a kurátorsky sa podieľa na príprave niektorých jej výstav.
(rozhovor zo dňa 7. februára 2023)

Ako si sa so Zuzanou Pustaiovou zoznámil?

Napísal som o nej v recenzii nejakú kritickú poznámku, niečo v tom zmysle, že je pekné, že máme takú vytrvalú a trpezlivú autorku, ale že je škoda, že tvorí len lokálne a uplatní sa teda len lokálne. Čo ju (ako som sa dozvedel neskôr), v dobrom vytočilo a uvedomila si, že asi mám pravdu, že sa musí orientovať na zahraničie, pretože inak zostane len lokálnou autorkou a nikam sa nedostane. Na základe toho sme potom začali spolupracovať.

Takže si ju vlastne „nakopol“?

Tak to ona podáva. Neskôr sa nehanbila a so svojimi projektami a otázkami prišla za mnou. Takže sme niekoľko projektov spolu konzultovali v čase, keď sa koncipovali, keď sa pripravovali. Ona tvorila a ja som jej hovoril svoj názor, prípadne som jej pomáhal s editáciou. Treba zdôrazniť, že som nikdy nevstupoval do tvorivého aspektu. Nehovoril som jej, ako má fotiť alebo čo má fotiť. Ale dajme tomu, keďže sa orientujem v histórii fotografie a poznám tvorbu iných autorov, tak som ju vedel upriamiť na nejaké diela s ktorými sa môže konfrontovať, prípadne na nejaké aspekty tvorby, na ktoré si má dať pozor alebo s ktorými má nejak pracovať. A to je vlastne časť spolupráce, ktorá dodnes prebieha. Druhá časť bolo kurátorstvo výstav a tretia časť písanie reflexií na jej tvorbu.

Napísal si zároveň sprievodný text ku knihe One Day Every Day. Konzultovala s tebou aj tento projekt?

V ranej fáze áno. Čo sa týka fotografií, ten vizuálny záber tam bol spočiatku oveľa širší. Konzultovali sme a editovali, aby to celé dostalo nejaké kontúry. Ale ďalej už nie. Čo sa týka dizajnu knihy, ten si robila úplne sama. Pri súbore Zničené sny to bolo podobné. Základný materiál, keď som sa k nemu ja dostal, bol v podstate hotový. To, čo sme spolu konzultovali intenzívne, bol dizajn „dummy“ knihy, ktoré fotografie zaradiť, aby to celé malo zmysel a význam. Tam som tiež potom písal sprievodný text. Čo treba ale určite zdôrazniť, čo sa týka vizuálnej koncepcie, tak sto percent zásluh je jej. Neviem ako iní, ale ja som do toho nikdy nevstupoval. Skôr som sa ju snažil viesť nejakými otázkami, aby mala svoju výtvarnú výpoveď dobre myšlienkovo ukotvenú a zdôvodnenú. Tam som aspoň ja videl prínos našej spolupráce.

Ako sa ti s ňou teda spolupracuje? Dá si vždy poradiť?

Spolupracuje sa mi dobre, a verím, že to platí aj naopak. Určite však nie je mojou ambíciou, aby sa ako autorka riadila všetkými mojimi radami a bezvýhradne ich prijímala. Svoju rolu vnímam skôr ako poradný hlas, jeden z mnohých, ktorým sa môže, ale nemusí inšpirovať. Ona sa totiž podpisuje pod svoje diela, a preto za ne musí prevziať aj zodpovednosť. Keďže ma stále oslovuje na nové projekty, zjavne môj názor pre ňu význam má, a to ma prirodzene veľmi teší.

Ako vidíš posun v jej tvorbe?

Mne je sympatické, že tá tvorba je autentická, úprimná. A v tom, čo robí je niekde latentne, a niekde otvorene autobiografická časť. Lebo to, čo ona reálne žije, tak to dáva na fotografický papier. Samozrejme, niekedy to robí priamo, vo forme inscenovaných autoportrétov, niekedy nie. Ale jej tvorba je vždy spojená s jej životom a jej prežívaním. To je pekné, že keď sa v dlhodobom horizonte pozrieme na jej tvorbu, tak je to vlastne sonda do jej života. Ona nepatrí k ľuďom, ktorí by sa vedeli úplne odosobniť.

Ktorý zo súborov je pre teba najhodnotnejší, ktorý na teba osobne najviac pôsobí?

Na mňa zatiaľ určite Zničené sny. Preto, lebo majú veľmi silný konceptuálny rozmer a mne ako divákovi, ako konzumentovi fotografie je tento prístup k fotografickému médiu blízky.

Pripomína ti svojím spôsobom tvorby niektorého zo Slovenských fotografov/fotografiek?

Myslím si, že je jedinečná v tom, čo robí a ako to robí. Práve naopak, skôr by som mal tendenciu vidieť to, v čom je rozdielna od všetkých ostatných autorov. Samozrejme, dali by sa nájsť paralely, nehovorím že nie, ale v tom, ako rozmýšľa, v tom, ako pracuje s humorom, s iróniou, so sarkazmom, ako si vie robiť zo seba žarty alebo zo svojej rodiny, a pritom sa dotýkať vážnych tém, tak v tom je podľa mňa jedinečná. Aj v tom, ako dokáže pracovať s materiálom, ktorý je „nízky“. Napríklad, ako pri spomínanom súbore Zničené sny. Tam boli nejaké bulvárne výstrižky, bulvárne správy. A Zuzana dokáže s týmto „nízkym“ materiálom pracovať a obrátiť ho na vážne témy. Nesnaží sa byť nasilu existenciálna a prehnane filozofická. V tom sa úplne odlišuje od iných. Zároveň je pekné to, že popri tej jej vytrvalej povahe, kde si ide za svojím, tak v tomto ide proti prúdu. Neusiluje sa nasilu naskočiť na rodový a feministický diskurz, ako je to dnes bežné medzi ženami – autorkami. To, že má svoj cieľ a nedá sa zlákať nejakým trendom, tak to je sympatické.

Ale tie jej témy sú také ženské...

No ale to je rozdiel. Ona sa vyjadruje v tom, čo prežíva. Ide z toho úprimnosť. Nerieši nejaké druhé a tretie plány feministického diskurzu a rodovej problematiky ako nejakú verejnú politiku, ktorá má potom dopad na súkromie. Rieši seba a robí to priamo a robí to úprimne a to je ten rozdiel. A som presvedčený, že by to robila tak isto aj v inom období a inej spoločenskej atmosfére. To, čo prežíva, dáva von. Áno, chápem, niektoré jej cykly majú taký charakter, ktorý sa dá zaradiť do „ženskej tématiky“, ale rozhodne som predvedčený o tom, že sa tým nenechá riadiť.

Čím to je, že sa dokázala presadiť aj v zahraničí?

Jednoznačne trpezlivosťou, vytrvalosťou, schopnosťou nenechať sa odradiť neúspechom. Keďže som často pre ňu písal texty k veciam, s ktorými sa potom niekam hlásila v rámci rôznych žiadostí a grantov, tak som množstvo tých neúspechov a odmietnutí videl a zažíval na vlastnej koži a bolo ich ďaleko, ďaleko viac, ako si dokáže niekto predstaviť. A je to tak v poriadku. Deväťkrát sa niečo nepodarí, desiatykrát sa podarí. A ona mala tú silu a vytrvalosť, schopnosť v tom svojom úsilí vytrvať. Nefrustrovalo ju to, neznechucovalo. Pre ňu každý neúspech bol motorom, ktorý ju nakopol na to, aby tvorila ďalej, lepšie. A teda dostala sa až tam, kam sa dostala. Dúfam, že dostane ešte, lebo je zatiaľ mladá.

Čo by si jej odkázal?

Ja si budem želať, aby vytrvala vo svojom úsilí. Lebo svedomitých a vytrvalých umelcov máme na Slovensku málo.

ZÁVER

Na záver si dovolím citovať samotnú Zuzanu Pustaiovú:[33]

> *Väčšinou sa venujem portrétom a zátišiam, experimentujem, posúvam hranice, balansujem na hranici inscenácie a dokumentu. Venujem sa viac-menej všetkému, čo si predstavíte pod pojmom výtvarná fotografia. Milujem, že môžem do posledného detailu ovplyvniť to, čo je výsledným obrazom. Je to taká scénografia, divadlo a fotoaparát je štetcom, ktorý to všetko za mňa namaľuje.*

Spočiatku sa chcela venovať maľbe, no napokon si našla cestu k fotografii. Jej fotografie sú vždy vyjadrením toho, čím v daný okamih žije a nad čím rozmýšľa. Už počas štúdia na strednej umeleckej škole v Leviciach a následne aj na VŠVU v Bratislave, pri plnení zadaných projektov, mali jej práce konceptuálny rozmer.
Svoje fotografie si vopred premyslí a starostlivo pripravuje. Väčšinu projektov si zaznamenáva a rozkresľuje do skicárov. Vzhľadom na to, že technicky zdatne ovláda nie len digitálny, ale aj analógový fotografický proces, vrátane starých fotografických techník, môže si vyberať formu a spôsob, akým svoje zámery zrealizuje. A to aj robí.
Aj keď by sa mohlo zdať, že niektoré nápady preberá od iných autorov, prípadne sa nimi inšpiruje, dokáže myšlienku posunúť ďalej a vytvoriť tak celkom nové pohľady. Svojou zručnosťou a nápaditosťou dokáže oživiť a zaujímavým spôsobom kreatívne dotvoriť fotografie na ktorých pracuje. Dokumentárna fotografia nie je jej silnou stránkou, ale v oblasti inscenovanej fotografie určite vyniká a zaujme.
Témy, ktoré Zuzana Pustaiová rieši a forma ktorou ich vyjadruje sú súčasné a nadčasové zároveň. Rodina a vzájomné vzťahy medzi jej členmi sú hlavnou z tém, ktorou sa zaoberá vo svojom živote každý z nás. Zuzana tieto vzťahy dokáže s humorom sebe vlastným zachytiť a vytvoriť fotografie, ktoré na prvý pohľad zaujmú diváka. Upúta často nie len vizuálne príťažlivými obrazmi, ale najmä absurdným, vtipným a hravým obsahom, ktorý ponecháva priestor na vlastné dotváranie príbehov. Tým, že často fotí to, čo sama prežíva, sú Zuzanine fotografie autentické a odhaľujú nám tak jej vnútro. Ak sa pozrieme na jej práce, je nám jasné, že na pozadí je prítomná závažnejšia téma, než ako sa na prvý pohľad môže zdať. Aj keď sú jej témy prevažne

---

33 Z rozhovoru, ktorý viedla pre denník SME – MY Levice, šéfredaktorka Jana Némethová. https://mylevice.sme.sk/c/22888758/vystavuje-v-zahranici-teraz-mlada-fotografka-prichadza-s-neobvyklou-knihou-pripomina-detstvo.html

ženské, necíti sa byť feministkou. Zaoberá sa témou identity, svojou vlastnou potrebou vzoprieť sa ako slobodná žena očakávaniam svojho najbližšieho okolia. Zároveň svojim spôsobom a výtvarnou formou pre ňu príznačnou, upozorňuje na problémy dnešnej spoločnosti, čo môžeme vidieť napríklad v súboroch Zničené sny, Jeden deň každý deň, Masky a takisto aj v dlhodobo pripravovanom projekte týkajúcom sa nukleárnej bezpečnosti a jadrovej elektrárne Mochovce.
Napriek tomu, že je Zuzana ešte mladou autorkou, dokázala svojou húževnatosťou a tvorbou zaujať nie len u nás ale aj v zahraničí, kde získala okrem možnosti vystavovať svoje súbory aj rôzne významné ocenenia. Aktuálne sa so svojím súborom One Day Every Day/Jeden deň každý deň, umiestnila na 3. mieste víťazov Lens Culture Art Photography Awards 2023, čo znamená, že má dvere ku svetovej fotografii otvorené o niečo viac.

ŽIVOTOPIS

Mgr. art. Zuzana Pustaiová, ArtD.

Narodená: *1990, Levice
Telefón: +421 905 348 831
E-mail: zuzka.pustaiova@gmail.com
Web: http://pustaiova.com

Foto: © Jakub Čaprnka

VZDELANIE:

2018–2022 **Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava, SK**
Ateliér fotografie, realita, konštrukcia pod vedením Jany Hojstričovej
doktorandské štúdium

2011–2017 **Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava, SK**
Ateliér o fotografii pod vedením Silvie Saparovej
bakalársky / magisterský stupeň

2016 **Fachhochschule Bielefeld, Nemecko**
prof. Katharina Bosse / prof. Axel Grünewald
magisterský stupeň

2007–2011 **Stredná umelecká škola Ladislava Bielika,Levice, SK**
Fotografický dizajn pod vedením Gabriela Kosmályho

2006–2007 **Gymnázium Andreja Vrábla, Levice, SK**

1998–2011 **Základná umelecká škola, Levice, SK**
výtvarný odbor pod vedením Aleny Cibulkovej

OCENENIA:

2023 *shortisted*, Grand Prix Images Vevey 2023/2024, Vevey, CH
2023 *shortisted*, Images Vevey Book Award 2023/2024, Vevey, CH
2022 *shortlisted*, Paris Photo x Aperture Photobook Award, Paris, FR / Aperture, NY
2022 *2. miesto*, Súčasná fotografická kniha, Najlepšie fotografické knihy strednej a východnej Európy v rokoch 2021–2022, Mesiac fotografie Bratislava, SK
2021 *finalist*, Grand Prix Bialystok Interphoto, Bialystok, Poľsko
2021 *Grand Prix*, Rovinj Photodays, Rovinj, HR
2021 *1. miesto* (kategória portrét), Rovinj Photodays, Rovinj, Chorvátsko
2021 *shortisted*, Grand Prix Images Vevey, Vevey, CH
2019 *Študentská osobnosť roka* (kategória: kultúra a umenie), Bratislava, SK
2019 *čestné uznanie*, Latitude Life APS, Taliansko / New York
2018 *Fotograf roka 2018*, Bratislava, Slovensko
2018 *1. miesto* (kategória portrét), Rovinj Photodays, Rovinj, Chorvátsko
2017 *nominácia*, PhotogrVphy Magazine Grant, online platform
2017 *finalista*, Lucie Foundation Scholarschip, Los Angeles, USA
2015 *finalista*, FOTO ROKA 2015, cena nadácie VÚB, Bratislava, SR
2014 *3. miesto*, Politika, fotografia a súčastnosť, Bratislava, SR
2014 *1. miesto*, Portfolio Review, Bratislava, SR
2014 *3. miesto*, Just For Laughs 2014 International Visual Arts Competition, Montreal, Kanada
2013 *1. miesto*, FOTO ROKA 2013, cena Nadácie VÚB, Bratislava, SR
2012 *3. miesto*, FRAME 012, Praha, ČR

SAMOSTATNÉ VÝSTAVY:

2023 *One Day Every Day*, Koniareň, Trebišov, SK /pripravované/
2023 *Safety Report*, Hájovňa, Banská Štiavnica, SK
2023 *One Day Every Day*, Budapest Photomonth, Budapest, HU
2023 *One Day Every Day*, Belgrade Photo Month 2023, Belehrad, Srbsko
2022 *One Day Every Day*, Museum of Modern and Contemporary Art, Rijeka, Chorvátsko
2022 *One Day Every Day*, Fotopotulky – Mikrorestival súčasnej fotografie, MSKS Humenné, SK
2022 *Portréty 2012–2022*, Levická synagóga, Levice, SK
2022 *One Day Every Day*, Rovinj Photodays, Rovinj, Chorvátsko
2022 *Forms of Everyday Life*, Photon Gallery, Ljubljana, SI
2022 *One Day Every Day*, HotDock Project Space, Bratislava – Petržalka, SK
2021 *Family Album*, Rotlicht Festival, Vienna, AT
2021 *Zničené sny*, A7 Gallery, Banská Bystrica, SK
2020 *Flashback*, Galerie Nahoře, České Budějovice, CZ
2019 *Family Album*, Photo Gallery, Vienna, AT
2019 *Family Album*, STP Galerie, Greifswald, Nemecko
2019 *Dovolenka 2.0*, Days of Photography in Levice, SK
2018 *Each Country – Its Customs*, Verzasca Foto Festival, Švajčiarsko
2017 *Aký kraj, taký mrav*, Galéria Fiducia, Ostrava, CZ
2016 *Môj prastarý otec bol vychýrený krajčír v Pešti*, OFF festival, Pisztoryho palác, Bratislava, SK
2015 *Aký kraj, taký mrav*, Mesiac fotografie v Bratislave, Galéria F7, Bratislava, SR
2015 *Zuzana Pustaiová: Z rodinného albumu...*, Nitrianska galéria, Nitra, SR
2013 *Tajuplná krajina*, Bunka, Nitra, SR (screening)
2013 *Banálne príbehy – Výlet do hôr*, Galerie Žlutá ponorka, Znojmo, ČR
2013 *Banálne príbehy*, Kredance, České Budějovice, ČR
2011 *Moje Zvery*, Kaviareň na Korze, Levice, SR

SKUPINOVÉ VÝSTAVY:

2023 *Book Spaces*, Museum of Photography, Braunschweig, DE /pripravované/
2023 *Photo London*, LensCulture Art Photography Award, London, GB /pripravované/
2023 *MIA Photo Fair*, with Photon Gallery, Milan, IT
2023 *Paris Photo x Aperture Photobook Award*, Copenhagen Photo Festival, DK /pripravované/
2023 *Paris Photo x Aperture Photobook Award*, Foto Wien, Vienna, AT /pripravované/
2023 *Paris Photo x Aperture Photobook Award*, Medium Photo Festival, San Diego, USA /pripravované/
2023 *Paris Photo x Aperture Photobook Award*, The Reference, Seoul, Korea /pripravované/
2023 *Paris Photo x Aperture Photobook Award*, Printed Matters, New York, USA
2022 *End of the Season*, Hájovňa – Cultural & Turistic Center, Banská Štiavnica, SK
2022 *Out of Square*, Photo Israel, Israel
2022 *Senior Line*, Praetorium, Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica, SK
2022 *Paris Photo x Aperture Photobook Award*, Grand Palais Ephemere, Paris, FR
2022 *Photobook Exhibition*, Athens Photo Festival, Benaki museum / Pireos 138, Athens, GR
2022 *Vissages d'Europe*, outdoor výstava, nábrežie Seiny, Paríž, FR
2021 *Latentné revolúcie*, Mesiac fotografie v Bratislave, SK / spolu s: Milota Havránková a Libuše Jarcovjaková/

2021 *Grand Prix INTERPHOTO 2021*, Bialystok University of Technology, Bialystok, PL
2021 *Súkromný / Verejný priestor*, Stredoeurópsky dom fotografie, Bratislava, SK
2021 *Mojo*, Charta Festival, Rím, Taliansko
2020 *Reflexie*, Umelka Gallery, Bratislava, SK
2020 *Family Album at Photo Basel/Berlin*, Tempelhof, Berlin, DE
2020 *Rozhranie diela*, Galéria Medium, Bratislava, SK /with Marek Burcl, Mária Machatová, Roman Mackovič)
2020 *Dealing with Memory*, Frappant Gallery, Hamburg, DE
2020 *10 Jahre STP Galerie*, STP Galerie, Greifswald, DE
2020 *Frankfurt – Prague – Bratislava*, DE, CZ, SK /putovná výstava/
2020 *Life is Beautiful*, Noe-art, AT /putovná výstava – presunuté na 2021/
2019 *Different Worlds 2018*, Graz, AT
2019 *A New Vision of Debris*, Photon Gallery, Ljubljana, SI
2019 *Latitude Life APS*, NYFA of New York, US
2018 *Different Worlds 2018*, Photon Gallery, Ljubljana, SI
2018 *Bodyfiction*, Mesiac fotografie, Bratislava, SK
2018 *Rovinj Photodays*, Museum of Arts & Crafts, Zagreb, HR
2018 *Art Photo / Art Market Budapest*, Budapest, HU
2018 *Art Dialog – Meziprostory*, Galerie Klatovy / Klenová, Janovice nad Úhlavou, CZ
2018 *Portrait of Slovak Europe*, Synthesis Gallery, Sofia, Bulharsko
2018 *The Inner Forest*, Verzasca Foto Festival, Švajčiarsko
2018 *The Family of No Man*, Arles Cosmos, Arles, Francúzsko
2018 *Entrée*, Bratislava (SK), Budapešť (HU), Ljubljana (SI), Varšava (PL), Plzeň (CZ)
2018 *New Chic*, Riga Photomonth, Riga, Lotyšsko (screening)
2018 *Rovinj Photodays*, Rovinj, Chorvátsko
2017 *The Little Match Girl*, Hans & Fritz Contemporary, Barcelona, ES
2017 *Bialystok Interphoto*, Forum fotografii i multimiedow, Bialystok, Poľsko
2017 *Gažová, Huba, Oraveczová, Pustaiová, Šelesták*, Diplomové práce katedry fotografie a nových médií v Bratislave, SEDF, Bratislava, SK
2017 *Staré – Nové*, Mestská galéria Rimavská Sobota, SK
2016 *Not in Your Mirror*, VUNU, Fovember (Takmer mesiac fotografie), Košice, SK
2016 *Josefov 01*, Bastion IV, Josefov, CZ
2016 *Katedra fotografie a nových médií v Bratislave 2011–2016*, G4 Galéria, Cheb, CZ
2016 *F!Festival fotografie*, Ex mosilana, Brno, ČR
2015 *Foto roka 2015*, Hviezdoslavovo nám., Bratislava, SR
2015 *Silvia Saparová a študenti*, Dni fotografie v Leviciach, Synagóga, Levice, SR
2015 *Novodobý romantizmus*, GMB – Pálfyho palác, Bratislava, SR
2015 *Renesancia fotografie 19. storočia*, Galéria Ľudovíta Fullu, Ružomberok, SR

2014 *Renesancia fotografie 19. storočia*, Stredoeurópsky dom fotografie, Bratislava, SR
2014 *Politika, fotografia a súčastnosť*, Stará tržnica, Bratislava, SR
2014 *SK – AT*, Galéria Dunaj, Bratislava, SR
2014 *SK – AT*, Galerie mo.ë contemporary, Viedeň, Rakúsko
2014 *Bienále divadelnej fotografie*, Dvorana Ministerstva kultúry, Bratislava, SR
2014 *Vnútorné svety*, Dom fotografie, Liptovský Mikuláš, SR
2014 *Just for Laughs International Visual Arts Contest*, Place des Arts, Montreal, Kanada
2014 *HYBE*, Hybe, SR
2014 *My, vy, oni alebo genéza jednej školy*, Synagóga, Levice, SR
2013 *Vnútorné svety*, Galéria Ľudovíta Hlaváča, Trnava, SR
2013 *Zuzana Pustaiová a Michaela Čejková*, FRAME 012, Galéria Artotéka, Bratislava, SK
2013 *Remember Alena Cibulková*, Galéria Jozefa Nécseyho, Levice, SR
2013 *Príbeh v obraze*, FOTO ROKA 2013, Hviezdoslavovo námestie, Bratislava, SR
2013 *My, vy, oni alebo genéza jednej školy*, Synagóga, Levice, SR
2013 *FRAME 012*, Moravská galerie, Brno, ČR
2013 *Odtlačky Gisi Fleischmann*, Pisztoryho palác, Bratislava, SR
2013 *FRAME O12*, Leica Gallery Prague, Praha, ČR
2012 *Tri Dielne*, Výstavný pavilón SNM, Podhradie, Bratislava, SR
2012 *Renesancia historických fotografických techník 19. storočia*, Galéria Umelcov Spiša, Spišská Nová Ves, SR
2012 *Prváci na chodbe*, Galéria na chodbe, VŠVU, Bratislava, SR
2011 *Študentská paleta*, Tekovské múzeum, Levice, SR
2011 *Kolektívna výstava SUŠ Ladislava Bielika*, Dni fotografie v Leviciach, SR
2010 *Kolektívna výstava SUŠ Ladislava Bielika*, Dni fotografie v Leviciach, SR
2010 *AMFO 2010*, Banská Bystrica, SR
2010 *AMFO 2010*, Tekovské múzeum, Levice, SR
2010 *Kolektívna výstava SUŠ Ladislava Bielika*, odbor Fotografický dizajn, Nové Zámky, SR
2009 *Kolektívna výstava SUŠ Ladislava Bielika*, Dni fotografie v Leviciach, SR
2009 *Prečo som na svete rád/rada*, Bratislavský hrad, Bratislava, SR
2009 *Európa v škole*, IUVENTA, Bratislava, SR
2009 *AMFO*, Nitra, SR
2009 *AMFO*, Levice, SR
2008 *Kolektívna výstava SUŠ Ladislava Bielika*, Dni fotografie v Leviciach, SR
2008 *Európa v škole*, IUVENTA, Bratislava, SR
2008 *AMFO*, Nitra, SR
2008 *AMFO*, MC Kontakt, Levice, SR

KURÁTORSKÁ ČINNOSŤ:

2021 *Svet sa zbláznil*, Katedra fotografie a nových médií, VŠVU, OFF Academy, OFF Festival, Bratislava, SK
2019 *Šesť príbehov z dejín fotografie* (časť: telo), Stredoeurópsky dom fotografie, Bratislava, SK

GRANTY:

2023 Fond na podporu umenia, štipendium na medzinárodnú mobilitu (výstavy)
2022 Fond na podporu umenia, ročné štipendium na umelecký projekt
2021 Fond na podporu umenia, štipendium na medzinárodnú mobilitu (výstavy)
2019 Fond na podporu umenia, ročné štipendium na umelecký projekt

OSTATNÉ AKTIVITY:

2023 *Experiment vo fotografii*, prednáška, 8. 3. 2023, KOS Nitra, Nitra, SK
2022 *Ja a moje druhé ja* – workshop, 2. – 3. 11. 2022, AMFO, Turčianska galéria, Martin
2020 *Rodina vo fotografii*, online webinár, NOC, Bratislava, SK
2019 *Phobo Talk Hosted*, OFF Festival, Bratislava: 1. 11. 2019 – diskusia; moderátori: Olja Triaška Stefanović a Juraj Blaško – autori projektu PHO BO

ZBIERKY:

Museum of Modern and Contemporary Art, Rijeka, Croatia
PPF Art, Praha, CZ
VÚB Nadácia, Bratislava, SK
súkromná zbierka, Bratislava, SK

WORKSHOPY, SYMPÓZIÁ, REZIDENCIE:

2022 *Rezidencia* (rezidencia)
Hájovňa – kultúrno-turistické centrum
Banská Štiavnica, SK

2019 *Rezidencia* (rezidencia)
STP Galerie
Greifswald, Germany

2019 *Yellow Submarine* (workshop)
Lektor: Marc Thebault (FR)
Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, SK

2018 *Art Dialog – Meziprostory* (sympózium)
AVU, FAVU, Akadémia Umenia BB, VŠVU
Galerie Klatovy / Klenová, Janovice nad Úhlavou, CZ

2016 *Josefov 01* (workshop)
FMK UTB Zlín, AFAD Bratislava, ASP Katowice, FH Dortmund, ALUO, SI
Josefov, CZ

2014 *SK – AT* (workshop)
AFAD Bratislava, Academy of Fine Arts, Wienna,
Bad Deutsch Altenburg, Austria

2013–2014 *Village Hybe* (workshop)
AFAD Bratislava, Atelier of comunication in photography medium UCM, Trnava
Hybe, SK

2013 *Theater photography* (workshop)
AFAD Bratislava
Studio tanca Theater, Banská Bystrica, SK

2012 *Mysterious Landscape* (workshop)
AFAD Bratislava, AU Banská Bystrica, TU Art faculty, Košice, University of Arizona, USA, Saimaa University of Applied Sciences, Imatra, Fínsko, Seconary art school of Ladislav Bielik, Levice
Banská štiavnica, SK

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ:

Art Books / Zines:

2022 *One Day Every Day*, selfpublished v spolupráci s Reflektor Photobooks, Bratislava, SK
2021 *Family Ties and Other Attachments*, Zine published by Reflektor Photobooks, Vienna, AT
2020 *Interlude*, book dummy
2020 *Shattered Dream*, book dummy
2017 *Faces of Family*, book dummy

KNIHY / KATALÓGY:

MOJO flavour. Yogurt editions. Rome, Italy. 2021

MESIAC FOTOGRAFIE V BRATISLAVE. Bratislava: FOTOFO/SEDF. 2021

Exquisite Futures. Revolv Collective, United Kingdom. 2020

DAS LEBEN IST SCHÖN. NöArt, St. Pölten, AT 2020

A NEW VISION OF DEBRIS. Photon Gallery, Ljubljana, SI. 2019

DNI FOTOGRAFIE V LEVICIACH. Levice. SK. 2019

LATITUDE LIFE APS. Pravisdomini, Italy. 2019

DIFFERENT WORLDS. Photon Gallery, Ljubljana. SI. 2018

BODYFICTION. European Month of Photography. 2018

ART DIALOG 2018 – MEZIPROSTORY. Galerie Klatovy / Klenová. CZ. 2018

MESIAC FOTOGRAFIE V BRATISLAVE. Bratislava: FOTOFO/SEDF. 2018

PORTRÉT SLOVENSKEJ EURÓPY. Synthesis Gallery, Sofia, Bulgaria. 2018

ROVINJ PHOTODAYS 2018. Zagreb. 2018. ISBN 978-953-55330-2-3
(https://issuu.com/rovinjphotodays/docs/rpd2018-katalog-web)

DIPLOM 2017. Bratislava: VŠVU, 2017. 83 s. ISBN 978-80-8189-011-6

Tomorrow's Archive. Bratislava: Off Festival, 2016.

Mesiac fotografie v Bratislave. Bratislava: FOTOFO/SEDF. 2015. 102 s. ISBN 978-80-85739-67-1

Renesancie fotografie 19. storočia. Jana Hojstričová (ed.), Bratislava: VŠVU, 2014. 287 s. ISBN 978-80-89259-84-7

SK / AT. Bratislava: VŠVU, 2014. ISBN 978-80-89259-81-6

Politika, fotografia a každodennosť. Bratislava. 2014

Vnútorné svety – obrazová správa o živote a ľudoch v obci Hybe. Trnava: UCM. 2014. 157 s. ISBN 978-80-8105-603-1

Remember Alena Cibulková, exhibition catalogue, 2013

Album Gisi Fleischmann, exhibition catalogue 2013

FRAME 012, exhibition catalogue, 2013

Mladé médium II. Bratislava: VŠVU, 2012. 175 s. ISBN 978-80-89259-63-2

MAGAZÍNY / ČASOPISY:

GUP 73, Amsterday, Holandsko. 2023

EJMAP, 2/2020, Trnava, SK. 2020

eep Vol. 1. Berlín, Nemecko. 2019. Obálka magazínu + portfolio.
(https://eepberlin.org/products/eep-vol-1)

FOTONOVINY č. 48/2019. s.13. recenzia knižnej publikácie. ISSN 1337-6454

FOTONOVINY č. 47/2019. s.14. recenzia knižnej publikácie. ISSN 1337-6454

FOTONOVINY č. 44/2018. 10-14 s. recenzia festivalu + portfolio. ISSN 1337-6454

FOTOGRAF MAGAZINE #31 TELO / BODY – portfolio (talent). Praha, CZ. ISSN 1213-9602
(https://fotografmagazine.cz/magazine/telo/)

FOTONOVINY č. 40/2017. 20 s. ISSN 1337-6454

FOTO. Praha: 2016. roč.5, č. 26. 110 s. ISSN1805-3335

FOTONOVINY č. 34/2016. 19 s. ISSN 1337-6454

SLOVENKA č. 47/2015. Bratislava. 98 s. ISSN 0231-6676

UJ SZÓ 7. júl 2015. č. 164, roč. 68. 20 s.

FOTONOVINY č. 32/2015. 19 s. ISSN 1337-6454

FOTONOVINY č. 27/2014. 19 s. ISSN 1337-6454

SME. 6. septembra 2013. č. 207, roč. 21

PRAVDA. 28. marca 2013. Bratislava. 48 s. ISSN 1335-4050

FOTONOVINY č. 25/2013. 19 s. ISSN 1337-6454

FOTO č. 10/2013. Praha. 98 s. ISSN 1805-3335

FOTO č. 8/2013. Praha. 98 s. ISSN 1805-3335

Časopis Tvor 05. 2013. Bratislava: VŠVU. 67 s.

Časopis Tvor 04. 2013. Bratislava: VŠVU. 74 s.

GALÉRIA – POHĽADY NA INŠTALÁCIU VYBRANÝCH VÝSTAV

Foto: © Zuzana Pustaiová, z výstavy *Family Album*, Photon Gallery, Vieden, Rakúsko, 2019

Foto: © Galéria Fiducia, z výstavy *Aký kraj, taký mrav*, Fotografická galéria Fiducia Ostrava, Česká republika, 2017

Foto: © Zuzana Pustaiová, z výstavy *Portréty 2012–2022*, Levická synagóga, Levice, 2022

Foto: © Zuzana Pustaiová, z výstavy *Latentné revolúcie*, Galéria mesta Bratislavy, 2022

Foto: © Zuzana Pustaiová, z výstavy *Rozhranie diela*, Galéria Médium, Bratislava, 2020

Foto: archív Zuzany Pustaiovej, Paris Photo – Aperture Photobook Finalist Exhibition, Grand Palais, Paríž (FR), 2022

Foto: archív Zuzany Pustaiovej, z výstavy Out of Square,
PHOTO ISRAEL 2022, Enav Cultural Center & City Garden,
Tel Aviv (Israel)

Foto: archív Zuzany Pustaiovej, z výstavy Out of Square,
PHOTO ISRAEL 2022, Enav Cultural Center & City Garden,
Tel Aviv (Israel)

MENNÝ REGISTER

Arndt, Gertrud / 43
Baronová, Barbora / 85
Barthes, Roland / 62
Bayard, Hippolyte / 43
Birgus, Vladimír / 43
Bosse, Katharina / 75
Cahun, Claude / 43
Carucci, Elinor / 63
Cibulková, Alena / 17
Čaprnka, Jakub / 103
Fišerová, Lucia / 31
Goffmann, Erwing / 89
Grunewald, Axel / 75
Havránková, Milota / 53, 87
Hojstričová, Jana / 93, 95
Chalfen, Richard / 62
Jarcovjáková, Libuše / 87
Kehrer, Klaus / 66
Kočan, Robert / 20, 23
Koklesová, Bohunka / 32, 93
Kolář, Jiří / 45
Kollár, Martin / 19, 37
Koller, Július / 45
Korček, Peter / 36
Kosmály, Gabriel / 17, 19
Laufová, Ľuba / 23
Martinček, Martin / 31
Morath, Inge / 89, 91
Morimura, Yasumasa / 43
Németh, Boris / 16, 19, 37, 97
Nimcová, Lucia / 19
Pepe, Dita / 43, 85
Plicka, Karol / 31
Pustaiová, Zuzana / 15–103
Sander, August / 75
Saparová, Silvia / 27
Sedlák, Jozef / 29
Sherman, Cindy / 43
Socháň, Pavol / 39, 40
Steinberg, Saul / 89
Stráňaiová, Lucia / 55
Štěpánek, Branislav / 45, 57, 65, 69, 79, 87, 98
Štreit, Jindřich / 29
Štyrský, Jindřich / 45
Švantner, František / 31
Švolík, Miroslav / 20, 27, 96
Teige, Karel / 45
Vartecká, Anna / 87
Viazanička, Ján / 19
Witkiewicz, Stanisław Ignacy / 43
Witkin, Joel Peter / 20, 21
Župník, Peter / 23

POUŽITÁ LITERATÚRA A ZDROJE INFORMÁCIÍ

Hlavným zdrojom informácií pre túto diplomovú prácu boli nahrávky z osobných rozhovorov a stretnutí so Zuzanou Pustaiovou.

Baronová, Barbora / Pepe, Dita: *Intimita,* wo-men, Praha 2015. ISBN 978-80-905239-3-7
Birgus, Vladimír: *Dita Pepe / Autoportréty / Self-portraits,* Kant, Praha 2012.
ISBN 978-80-7437-069-4
Gažová, Gabriela: *VŠVU TVOR #5*, december 2013
Koklesová, Bohunka: *Zuzana Pustaiová / Aký kraj, taký mrav / Each Country – Its Customs*. In: Macek, Václav (ed.): *25. Mesiac fotografie / 25th Month of Photography*. Bratislava, FOTOFO / Stredoeurópsky dom fotografie 2015.
Kukal, Jan / Dobeš, Milan: *Jiří Kolář. Velký básník života. Výběr vrcholných děl z let 1964–1997*, Borgis, s.r.o., Praha 2015. ISBN 978-80-970899-3-1
Lichá Zábranská, Elena: *Ľuba Laufová*, FOART s.r.o., Bratislava 2013. ISBN 978-80-89664-03-0
Lovišková, Lea: *Rodina v Slovenskej fotografii po roku 1989*, Bakalárska práca, 2012
Sedlák, Jozef: *Vnútorné svety*, UCM FMK, Trnava 2014. ISBN 978-80-8105-603-1
Štěpánek, Branislav: *Ejmap 2* / 2020
Švolík, Miro: *Cesta do středu*, Argo, Praha 2005. ISBN 80-7203-692-0
Vančo, Filip: *Užitočná fotografia*, SNG, Bratislava 2018. ISBN 978-80-8059-219-6

INTERNETOVÉ ODKAZY

https://www.advojka.cz/archiv/2005/8/servis
https://www.dokumentmagazin.sk/clanok/v-kolobehu-sebaoslobodzovania/
https://www.dokumentmagazin.sk/fotograf/zuzana-pustaiova/aky-kraj-taky-mrav
https://www.magnumphotos.com
https://mylevice.sme.sk/c/22888758/vystavuje-v-zahranici-teraz-mlada-fotografka-prichadza-s-neobvyklou-knihou-pripomina-detstvo.html
https://nadaciamh.sk/latentne-revolucie/
https://www.nocka.sk/sutaze-a-prehliadky/amfo/
http://www.pustaiova.com
https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%BAlius_Koller

FOTOGRAFKA
ZUZANA PUSTAIOVÁ

Mgr. BcA. Jana Grznáriková
Teoretická diplomová práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: doc. Mgr. Josef Moucha
Grafické zpracování a sazba: MgA. Kristýna Boleslav
Fotografie na titulní straně: © Zuzana Pustaiová
Použité písmo: Impact Label, Proxima Nova
Počet normostran: 40
Počet úhozů: 72 144

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2023

SLEZSKÁ UNIVERZITA

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě